

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของ
เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2560

**Extension Need for Rice Production Adhering Good Agricultural Practice
of Member of the Large Agricultural Land Plot in Na Kae District
of Nakhon Phanom Province**

Mrs. Sirinat Inpuwa

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2017

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม
ของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอ นาแก จังหวัดนครพนม

ชื่อและนามสกุล นางสาวสิรินาถ อินทภูวา

แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

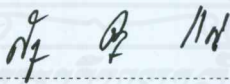
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารีรัตน์ สีระสาร

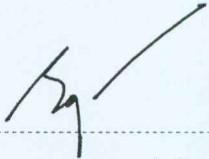
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2561

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยชะกง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารีรัตน์ สีระสาร)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วิชย์)

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สินี สุขเมือง แสนเสริม และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารินทร์ สีระสาร จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และประธานคณะกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยชะคง ที่กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ยิ่งแก่ผู้วิจัย ด้วยความเอาใจใส่ ติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด ส่งผลให้การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง พร้อมกันนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้นำชุมชนและเกษตรกรทุกท่านที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ประสบการณ์และคุณธรรมในการดำรงชีวิต เพื่อนนักศึกษา และเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ให้การสนับสนุน มา ณ โอกาสนี้

สิรินาถ อินทวา
ตุลาคม 2561

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิก

นาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ผู้วิจัย นางสิรินาถ อินทวาท รหัสนักศึกษา 2599000797

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครูทเมือง แสนเสริม

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริรัตน์ สิริสาร ปีการศึกษา 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร 3) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร และ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร

ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ ปี 2559/60 ของอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จำนวน 400 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนตัวอย่าง 136 ราย โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการศึกษาพบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 65.4 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 53.57 ปี เกือบครึ่งจบประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.10 คน เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และเกือบครึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าช.ก.ส. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 1.96 คน เกษตรกรทั้งหมดมีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง เฉลี่ย 12.32 ไร่ รายได้ภาคการเกษตร เฉลี่ย 48,582.35 บาท ต่อปี และรายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 7,250 บาทต่อปี 2) เกษตรกรร้อยละ 97.8 มีความรู้โดยรวมเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมในระดับมาก 3) ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมในระดับมากที่สุด ต้องการด้านความรู้ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็นคือ ด้านพื้นที่ปลูก ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลิตผล และด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ประเด็น คือ ด้านแหล่งเงินทุน ด้านขั้นตอน/วิธีการการตรวจแปลง ด้านวิธีการปฏิบัติ ด้านการเข้าสู่มาตรฐานสินค้า GAP ด้านปัจจัยการผลิต ด้านขั้นตอนการสมัครขอใบรับรองมาตรฐาน และด้านการต่ออายุใบรับรอง และ 4) เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมในระดับมาก เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ด้านวิธีการส่งเสริม และด้านความรู้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร การผลิตข้าวตามมาตรฐาน เกษตรดีที่เหมาะสม เกษตรแปลงใหญ่ จังหวัดนครพนม

Thesis title: Extension Needs for Rice Production Adhering Good Agricultural Practice of Member of the Large Agricultural Land Plot in Na Kae District of Nakhon Phanom Province

Researcher: Mrs. Sirinat Inpuwa; **ID:** 2599000797;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm; Associate Professor; (2) Dr. Nareerut Seerasarn; Assistant Professor; **Academic year:** 2017

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic social and economic status of farmers, 2) knowledge of rice production adhering to good agricultural practice (GAP) of farmers, 3) extension needs for rice production adhering to GAP of farmers, and 4) problems and recommendations for the extension of rice production adhering to GAP of farmers.

The population of the study were 400 rice farmers who participating in large agricultural land plot project of Na Kae district, Nakhon Phanom Province in the year 2016/2017. The samples size was determined by Taro Yamane's formula with 0.05 error level accounting for 136 farmers and using simple random sampling method. Data were collected by interviewed questionnaire and analyzed to calculate frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking.

The results of the study were showed that (1) about 65.4% of farmers were female with an average age of 53.57 years; almost half of farmers completed primary education; the average family member was 4.10 persons; all of the farmers were members of agricultural group and more than half of them were clients of Bank of Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC). The average household farm labor was 1.96 persons; all of the farmers possessed their own farmland with the average land ownership of 12.32 rai (1 rai = 1,600 square meters). The average annual farm income was 48,582.35 baht and average annual non-farm income was 7,250 baht. (2) About 97.8% of the farmers had the overall knowledge of rice production adhering to GAP at a high level. (3) Overall, farmers had needs to receive the group extension method in rice production adhering to GAP at the highest level, knowledge needs at the highest level in five aspects which were cultivating land, recording and data storage, quality management in cultivating prior to harvesting production process, moving, maintaining and gathering produce, and dangerous agricultural substance application. Farmers would like to receive the extension of rice production adhering to GAP at the highest level in seven issues including financial resource, procedures/method in farm screening, practice, GAP product standard, production supply, application procedure in certification request, and certification renewal. Furthermore, (4) farmers encountered with the problems in rice production extension adhering to GAP at a high level and agreed upon the suggestions of extension method and knowledge at the highest level.

Keywords: Agricultural extension needs, Rice production adhering to standardization, Good Agricultural Practice, Large agricultural land plot, Nakhon Phanom Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัยขอบเขตของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	11
มาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับข้าว (Good Agricultural Practice : GAP).....	15
แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรแบบแปลงใหญ่.....	18
บริบทของอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม	24
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	41

สารบัญ (ต่อ)

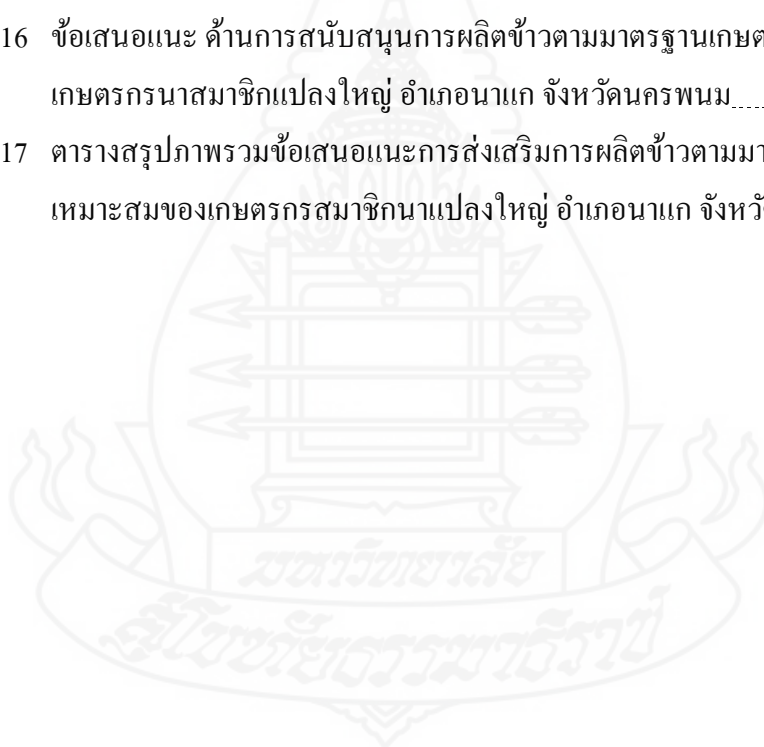
	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร	44
ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดี ที่เหมาะสมของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม	49
ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่	54
ปัญหาและข้อเสนอแนะ	60
บทที่ 5 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	69
สรุปการวิจัย	69
อภิปรายผล	75
ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	86
แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	87
ค่าความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	99
ประวัติผู้วิจัย	104

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงเขตการปกครอง และชุดดินของอำเภอณาแก จังหวัดนครพนม.....	27
ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตามสัดส่วนของแต่ละตำบล.....	37
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอณาแก จังหวัดนครพนม	45
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน แรงงานในภาคการเกษตร จำนวน และลักษณะ การถือครองที่ดิน รายได้จากภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร.....	47
ตารางที่ 4.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอณาแก จังหวัดนครพนม.....	50
ตารางที่ 4.4 สรุประดับความรู้โดยรวมเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตาม มาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอณาแก จังหวัดนครพนม.....	53
ตารางที่ 4.5 แสดงความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอณาแก จังหวัดนครพนม.....	54
ตารางที่ 4.6 ตารางสรุปภาพรวมความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐาน เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอณาแก จังหวัด นครพนม.....	56
ตารางที่ 4.7 ความต้องการด้านความรู้การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร สมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอณาแก จังหวัดนครพนม	57
ตารางที่ 4.8 ความต้องการการสนับสนุนการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของ เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอณาแก จังหวัดนครพนม.....	58
ตารางที่ 4.9 ตารางสรุปภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอณาแก จังหวัดนครพนม.....	59
ตารางที่ 4.10 ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของ เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอณาแก จังหวัดนครพนม.....	60
ตารางที่ 4.11 ปัญหาด้านความรู้การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ของ เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอณาแก จังหวัดนครพนม.....	61

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.12	ปัญหาด้านการสนับสนุนการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม	62
ตารางที่ 4.13	ตารางสรุปภาพรวมปัญหาส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม.....	63
ตารางที่ 4.14	ข้อเสนอแนะ ด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม.....	63
ตารางที่ 4.15	ข้อเสนอแนะ ด้านความรู้การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรนาสมาชิกแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม.....	65
ตารางที่ 4.16	ข้อเสนอแนะ ด้านการสนับสนุนการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรนาสมาชิกแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม.....	66
ตารางที่ 4.17	ตารางสรุปภาพรวมข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม.....	67

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 4.1	แผนผังใยแมงมุมแสดงระดับความต้องการการส่งเสริม ปัญหาและข้อเสนอแนะ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านการสนับสนุนการส่งเสริมการผลิตข้าว ตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม	68

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักและการทำงานเป็นอาชีพหลักที่สำคัญของเกษตรกรไทย ในปี 2560/61 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกข้าว ประมาณ 70.885 ล้านไร่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีจำนวน 4.22 ล้านครัวเรือน สามารถผลิตข้าวได้ 32.053 ล้านตันข้าวเปลือก และส่งออกทำรายได้ให้แก่ประเทศปี ละประมาณ 160,000 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) นอกจากนี้ข้าวยังเป็นแหล่ง รายได้ที่สำคัญของภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการจ้างงาน ในอุตสาหกรรมข้าวหลายล้านครัวเรือน

การดำเนินนโยบายด้านข้าวของรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือชาวนาในด้านราคาผลผลิตให้มี ราคาสูงกว่าราคาตลาด ทำให้ชาวนาไม่ทราบราคาที่แท้จริงส่งผลให้มีการเพิ่มพื้นที่การผลิตเพื่อ ผลผลิตเพิ่มจำนวนมาก ขณะเดียวกันความใส่ใจในการพัฒนาคุณภาพข้าวน้อยลง ทำให้ประเทศ ไทยไม่สามารถพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันได้ในด้านการตลาดต่างประเทศกับประเทศ อื่น ๆ การส่งออกข้าวลดลงจำนวนมาก ทำให้มีปริมาณข้าวคงเหลือในประเทศจำนวนมาก และ ราคาข้าวเปลือกตกต่ำ เนื่องจากผลผลิตข้าวของประเทศไทยมีการบริโภคภายในเพียงครึ่งเดียวส่วนที่ เหลือจะต้องส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศและในสภาพปัจจุบันประเทศผู้ส่งออกข้าวหลาย ประเทศได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการส่งออกได้ สูงขึ้น โดยมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าประเทศไทยทำให้สามารถแย่งส่วนแบ่งในตลาดโลกได้เพิ่มขึ้น (ทำให้ปัจจุบันรัฐบาลต้องปรับเปลี่ยนจากนโยบายด้านราคาข้าวเปลือกเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพใน การผลิต และปรับปรุงคุณภาพของผลผลิต เพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่ำลงและรักษาระดับผลผลิตให้มี ปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อเพิ่มขีดในการแข่งขันของประเทศ (กรมการข้าว, 2560)

โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงมหาดไทย ได้ ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลในการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวและรายได้ของชาวนา โดย จัดทำแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร เพื่อบริหารจัดการข้าวตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดย วางแผนในการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งปัจจุบันผู้บริโภคมีความห่วงใยต่อ สุขภาพมากขึ้นและให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน

ในขณะที่เดียวกันการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศมีมาตรการด้านสุขอนามัยพืชถูกนำมาใช้เป็นข้อกีดกันทางการค้าสินค้าเกษตร อีกทั้งขณะนี้มีการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้าเกษตรอย่างมีเสรีมากขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างไทยกับประเทศอาเซียนด้วยกัน และมาตรการด้านสุขอนามัยพืชและความปลอดภัยด้านอาหารจะถูกนำมาเป็นเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศและในตลาดโลกมากขึ้น ดังนั้นสินค้าเกษตรและอาหารต้องมีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านพืชให้เทียบเท่ากับมาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับและสนับสนุนเกษตรกรผู้ผลิตเข้าสู่การรับรองมาตรฐานระดับฟาร์มมากขึ้น ซึ่งเป็นการผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (กรมการข้าว, 2559)

นโยบายเกษตรแปลงใหญ่ เป็นนโยบายการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรด้านพืช ปศุสัตว์ และประมง ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปลายปี 2558 ในการส่งเสริมการทำเกษตรแปลงใหญ่นั้น เป็นการส่งเสริมโดยยึดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นหลักในการดำเนินงาน ทำการพัฒนาตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ และมีการดำเนินการในลักษณะบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการวางแผนเพื่อจัดการบริหารที่ดินให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่นั้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558)

ในปีงบประมาณ 2559 สำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม ได้ดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรแบบแปลงใหญ่ พื้นที่ตำบลบ้านแก้ง และตำบลนาคู่อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการกลุ่มละ 200 ราย รวมทั้งสิ้น 400 ราย (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม, 2559)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น จึงมีความสำคัญในการศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ ในพื้นที่อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นพื้นที่ในงานรับผิดชอบ และสนใจศึกษาของผู้วิจัย เพื่อสามารถพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร ให้สามารถผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย มีคุณภาพ และได้มาตรฐานของผู้บริโภค เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระบบการผลิต เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

2.2 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

2.3 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

2.4 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ในปี 2559/2560 จำนวน 400 ราย

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพทางสังคม จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้จากภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ปัญหา และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม และด้านการสนับสนุน

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการนาแปลงใหญ่อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ปี2559/60 ในเดือนสิงหาคม 2561

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ที่เป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตำบลบ้านแก้ง และตำบลนาคู่ จำนวน 400 คนที่เข้าร่วมโครงการเกษตรแบบแปลงใหญ่ปี 2559/60 ของอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

5.2 นาแปลงใหญ่ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของนาแปลงใหญ่ ที่เป็นการทำนาของเกษตรกรรายย่อยที่รวมกลุ่มกันไม่น้อยกว่า 30 ราย และมีพื้นที่ทำนารวมกัน 300 ไร่ขึ้นไป ไม่จำเป็นต้องเป็นแปลงติดกันเป็นผืนเดียวแต่ควรมีพื้นที่ที่อยู่ภายในชุมชนใกล้เคียงกัน และผ่านการอนุมัติให้เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่จากคณะกรรมการระดับจังหวัด

5.3 การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม หมายถึง การปฏิบัติเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงของอันตรายที่เกิดขึ้นระหว่าง การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเหมาะสมต่อการบริโภคโดยเป็นระบบการผลิตข้าวที่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว มีข้อกำหนด 7 ข้อ ได้แก่ ข้อกำหนดด้านแหล่งน้ำ ด้านพื้นที่ปลูก ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ด้าน

ระบบการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการขนย้าย การเก็บเกี่ยวและการรวบรวมข้าวเปลือก และด้านการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล

5.4 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม หมายถึง ความรู้ ด้านแหล่งน้ำ ด้านพื้นที่ปลูก ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร ด้านการจัดการคุณภาพใน กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลิตผล ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

5.5 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของ เกษตรกร หมายถึงความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม ความต้องการความรู้การผลิตข้าวตาม มาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม และความต้องการการสนับสนุน

5.6 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม หมายถึงปัญหา ด้านวิธีการส่งเสริม ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม และ ปัญหาด้านการสนับสนุน

5.7 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม หมายถึง ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ข้อเสนอแนะด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตร ดีที่เหมาะสม และข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม มีข้อมูล เพื่อนำไป กำหนดแนวทางพัฒนาโครงการนาแปลงใหญ่ ด้านองค์ความรู้ วิธีการปฏิบัติเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน สินค้าเกษตร GAP ข้าว นำไปสู่การได้รับการรับรองมาตรฐาน ส่งผลให้สินค้าข้าวที่ตนเองผลิตมี คุณภาพและราคาสูงขึ้น เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

6.2 ก่อเกิดแนวทางพัฒนา ถ่ายทอดและขยายผลองค์ความรู้จากกลุ่มเกษตรกรสมาชิก ที่ผู้วิจัยศึกษาครั้งนี้ไปสู่กลุ่มเกษตรกรแบบแปลงใหญ่กลุ่มใหม่ได้

6.3 สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหัวข้อนี้ สามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อ ศึกษาวิจัยครั้งต่อไปได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นสาระสำคัญ ประกอบด้วย

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และลักษณะเฉพาะของนาแปลงใหญ่
4. การผลิตทางการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับข้าว (Good Agricultural Practice : GAP)
5. บริบทของอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการประกอบด้วย ความหมายของความต้องการ และทฤษฎีความต้องการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายของความต้องการ

พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, น.468) กล่าวถึง "ความต้องการ" ว่าหมายถึง "ความอยากได้ ใคร่ได้หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุล เนื่องจากมีสิ่งรบกวนกระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจ อยู่หนึ่งต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง และก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมา ทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด"

Samuelson 1917 อ้างใน กฤษณา ศักดิ์ศรี (2534, น.159) กล่าวว่า มนุษย์นั้น เพียรพยายามทุกวิถีทางในอันที่จะให้บรรลุความต้องการทีละขั้น เมื่อความต้องการขั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นนั้น ก็จะลดความสำคัญลงจนหมดความสำคัญไป ไม่เป็นแรงกระตุ้นอีกต่อไป แต่จะเกิดความสนใจและความต้องการสิ่งใหม่อีกต่อไป แต่ความต้องการขั้นต้นๆ

ที่ได้รับการตอบสนองไปเรียบร้อยแล้วนั้น อาจกลับมาเป็นความจำเป็น หรือความต้องการครั้งใหม่ อีกได้ เมื่อการตอบสนองความต้องการ ครั้งแรกได้สูญเสียหรือขาดหายไป และความต้องการที่เคย มีความสำคัญ จะลดความสำคัญลง เมื่อมีความต้องการใหม่ๆ เข้ามาแทนที่

1.2 ทฤษฎีความต้องการ

สรวงศ์ โกวตระกูล (2559) กล่าวไว้ดังนี้ ในปี 1948 มาสโลว์เผยแพร่แนวคิดลำดับชั้น ความต้องการ 5 ชั้น แต่ในช่วงเวลาต่อมา Maslow ได้เพิ่มความต้องการจาก 5 ชั้น มาเป็น 8 ชั้น ดังนี้

1. ความต้องการพื้นฐาน (Physiological Needs) หรือเรียกกันว่าปัจจัย 4
2. ความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Needs)
3. ความต้องการทางด้านความสัมพันธ์ (Love and Belonging Need)
4. ความต้องการการยอมรับ (Esteem Need)
5. ความต้องการความรู้ (Cognitive Need)
6. ความต้องการความงาม (Aesthetic Need)
7. ความต้องการค้นพบอัตลักษณ์แห่งตน (Self-Actualization Need)
8. ความต้องการอยู่นือสามัญสำนึก (Transcendence Need)

ทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ แห่งมหาวิทยาลัยเยล (อ้างอิงใน เปรมฤดี นาคพานิช 2552, น.14-15) ได้ปรับปรุงลำดับความต้องการของมาสโลว์ใหม่ คือ

1. ความต้องการเพื่อดำรงชีพ (Existence needs: E) เป็นความต้องการที่จำเป็นในการอยู่รอดของชีวิต ได้แก่ความต้องการอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี ค่าตอบแทนและประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ

2. ความต้องการด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Relatedness needs: R) เป็นความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับสังคมรอบด้าน เช่น เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา การได้รับการยอมรับยกย่องจากผู้อื่น ต้องการเป็นผู้นำ เป็นหัวหน้า เป็นผู้ตาม

3. ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth needs: G) เป็นความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม บุกเบิก และใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุด

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เมื่อนำทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ ซึ่งเป็นการปรับปรุงทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ มาเปรียบเทียบกันได้ดังนี้

1. ความต้องการเพื่อดำรงชีพ คือ ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการการอยู่รอดและความปลอดภัย

2. ความต้องการด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ ความต้องการทางสังคม

3. ความต้องการความเจริญก้าวหน้า คือ ความต้องการได้รับการยกย่องสรรเสริญในสังคม ความต้องการความสำเร็จสมหวังในชีวิต

ทฤษฎีความต้องการตามแนวความคิดของเมอร์เรย์ (Murray)

เมอร์เรย์ กล่าวว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่บุคคลสร้างขึ้นทำให้เกิดความรู้สึกขาดซึ่งบางครั้งเกิดขึ้นเนื่องจากแรงกระตุ้นภายในของบุคคล หรืออาจเกิดความต้องการเนื่องจากสภาพสังคม อาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากสภาพร่างกายและจิตใจ ทฤษฎีความต้องการตามหลักของเมอร์เรย์ สามารถสรุปได้ดังนี้ (โยธิน ศันสนยุทธ 2530, น.36)

1. ความต้องการเอาชนะด้วยการแสดงออกความก้าวร้าว (Need for Aggression) ความต้องการเอาชนะผู้อื่น สิ่งขัดขวางทั้งปวงด้วยความรุนแรง มีการต่อสู้ การแก้แค้น การทำร้ายร่างกาย

2. ความต้องการเอาชนะฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ (Need for Counteraction) เป็นความต้องการที่จะฟันฝ่าอุปสรรค ความล้มเหลวโดยสร้างความพยายาม เช่น เมื่อได้รับคำดูถูกดูหมิ่น ผู้ได้รับจะเกิดความพากเพียรพยายามเพื่อเอาชนะคำ สบประมาทจนประสบความสำเร็จ

3. ความต้องการยอมแพ้ (Need for Abasement) เป็นความต้องการที่ยอมแพ้ ยอมรับผิด ยอมรับคำวิจารณ์ หรือยอมรับการถูกลงโทษ เช่น การเผาตัวตายเพื่อประท้วงระบบการปกครอง ต้องการจะรับโทษตามกฎหมาย เป็นต้น

4. ความต้องการป้องกันตนเอง (Need for Defendant) เป็นความต้องการที่ป้องกันตนเองจากคำวิจารณ์ การตำหนิติเตียน ซึ่งเป็นการป้องกันทางด้านจิตใจ พยายามหาเหตุผลอธิบายการกระทำของตน ป้องกันตนเองเพื่อให้พ้นผิดจากการกระทำต่างๆ เช่น ให้เหตุผลว่าสอบตกเพราะครูสอนไม่ดี หรือประเภท “รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง”

5. ความต้องการเป็นอิสระ (Need for Autonomy) เป็นความต้องการที่ปรารถนาจะเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางทั้งปวง ต้องการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเป็นตัวของตัวเอง

6. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) คือ ความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ที่ยากลำบากให้ประสบความสำเร็จพบว่า เพศชายจะมีระดับความต้องการความสำเร็จมากกว่าเพศหญิง

7. ความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น (Need for Affiliation) เป็นความต้องการทำให้ผู้อื่นรักใคร่ ต้องการรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องการเอาอกเอาใจ มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง พยายามสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น

8. ความต้องการความสนุกสนาน (Need for Play) เป็นความต้องการที่แสดง ความสนุกสนาน ต้องการหัวเราะเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดมีการสร้างหรือเล่าเรื่องตลกขบขัน เช่น มีการพักผ่อนหย่อนใจมีส่วนร่วมในเกมกีฬา

9. ความต้องการแยกตนเองออกจากผู้อื่น (Need for Rejection) บุคคลมีความปรารถนาในการที่จะแยกตนเองออกจากผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกยินดียินร้ายกับบุคคลอื่น ต้องการเมินเฉยจากผู้อื่น ไม่สนใจผู้อื่น

10. ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (Need for Succorance) ความต้องการนี้เป็นความต้องการให้บุคคลอื่นมีความสนใจ เห็นอกเห็นใจ มีความสงสารในตนเอง ต้องการได้รับความช่วยเหลือ การดูแล ให้คำแนะนำดูแลจากบุคคลอื่นนั่นเอง

11. ความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น (Need for Nurture) เป็นความต้องการเข้าร่วมในการทำกิจกรรมในการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยการให้ความช่วยเหลือให้บุคคลอื่นพ้นจากภัยอันตรายต่างๆ

12. ความต้องการที่จะสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่น (Need for Exhibition) เป็นความต้องการให้บุคคลอื่นได้เห็น ได้ยินเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเอง ต้องการให้ผู้อื่นมีความสนใจ สนุกสนาน แปลกใจ หรือตกใจในเรื่องราวของตนเอง เช่น เล่าเรื่องตลกขบขัน ให้บุคคลอื่นฟังเพื่อ บุคคลอื่นจะเกิดความประทับใจในตนเอง เป็นต้น

13. ความต้องการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Need for Dominance) เป็นความต้องการให้บุคคลอื่นมีการกระทำตามคำสั่งหรือความคิด ความต้องการของตน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น

14. ความต้องการยอมรับนับถือผู้อาวุโสกว่า (Need for Deference) เป็นความต้องการยอมรับนับถือผู้ที่อาวุโสกว่าด้วยความยินดี รวมทั้งนิยมชมชื่นในบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือกับบุคคลดังกล่าวด้วยความยินดี

15. ความต้องการหลีกเลี่ยงความรู้สึกล้าหลัง (Need for Avoidance of Inferiority) พ้นจากความอับอายทั้งหลาย ต้องการหลีกเลี่ยงการดูถูก หรือการกระทำต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความละอายใจ รู้สึกอับอายล้าหลัง พ่ายแพ้

16. ความต้องการหลีกเลี่ยงจากอันตราย (Need for Avoidance Harm) เป็นความต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกาย ต้องการได้รับความปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

17. ความต้องการหลีกเลี่ยงจากการถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ (Need for Avoidance of Blame) เป็นความต้องการหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยการคล้อยตามกลุ่ม หรือยอมรับคำสั่งหรือปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่มกฎเกณฑ์เพราะกลัวถูกลงโทษ

18. ความต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Need for Orderliness) เป็นความต้องการจัดสิ่งของต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความประณีต งดงาม

19. ความต้องการรักษาชื่อเสียง เป็นความต้องการรักษาชื่อเสียงของคนที่มียูนิเวอร์ซิตีความสามารถ เช่น การไม่ยอมขโมย แม้ว่าตนเองจะหิว หรือไม่ยอมทำความผิด ไม่คบโกงผู้ใดเพื่อชื่อเสียงวงศ์ตระกูล เป็นต้น

20. ความต้องการให้ตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น (Need for Contrariness) เป็นความต้องการที่อยากเด่น นำสมัย

กล่าวโดยสรุปความต้องการของเกษตรกรก็เป็นความต้องการเช่นเดียวกันกับมนุษย์ โดยทั่วไป มีความต้องการด้านร่างกายและจิตใจ ในบทบาทของนักส่งเสริมการเกษตรจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงความต้องการพื้นฐานและความต้องการอื่นๆของเกษตรกร เพื่อนำไปกำหนดวิธีการ แนวทางส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ให้ได้รับความพึงพอใจทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้งานส่งเสริมการเกษตรสามารถที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างชัดเจน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรโดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

คูเกียรติ สร้อยทอง (2552, น.30) ได้ให้ความหมายของ การส่งเสริมการเกษตร หมายถึงการนำความรู้ วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ไปแนะนำเผยแพร่ให้ประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกรและติดตามให้คำแนะนำในการปฏิบัติจนบรรลุเป้าหมาย

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น.201) ได้ให้ความหมายของ การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร อยู่พอดีกินพอดีและมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท ให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด ได้รับความรู้นำไปปฏิบัติด้วยตัวของเขาเอง จนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2536, น.28) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้ วิธีการ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ทางการเกษตรไป แนะนำเผยแพร่ให้แก่ประชาชน

โดยเฉพาะเกษตรกร แล้ว ติดตามให้คำ แนะนำช่วยเหลือ จนบังเกิดผลสำเร็จ ขณะเดียวกันก็นำเอา ปัญหาต่างๆ ทางเกษตรมาวิเคราะห์ หาหนทางแก้ไข

ชูเกียรติ รักซ้อน (2532, น.10) ได้สรุปว่า “การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการในการให้การศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้ เรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเองและช่วยตนเองเพื่อให้บรรลุถึงการกินคืออยู่ดี ของคนในชุมชนโดยส่วนรวม ทั้งนี้ โดยมีพื้นฐานตั้งอยู่บนการพัฒนา ประชาชนในชุมชน”

ทำนอง สิงคาลวนิช (2525, น.148-149) กล่าวว่า “การส่งเสริมการเกษตรเป็นกิจกรรม เสริมหรือการแพร่ขยายความรู้ทางการเกษตรในระบบการศึกษาลักษณะหนึ่ง ที่นำมาจาก สถาบันการศึกษาส่วนบุคคลเป้าหมายหรือผู้ที่ได้รับการส่งเสริม ในที่นี้ได้แก่ ผู้ประกอบการเกษตร ซึ่งอยู่นอกสถาบันการศึกษา จึงจัดเป็นการศึกษานอกโรงเรียน (Out of school education) หรือ การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non- formal education)”

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้ วิธีการ และ เทคโนโลยีไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร เพื่อนำไปปรับปรุงการผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือ จนเกษตรกร สามารถพึ่งพาตนเองได้

2.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

วรรณธิดา เบญจกุล (2556, น.42) ได้ให้ความหมาย วิธีการส่งเสริมการเกษตร เป็น วิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมติดต่อกับบุคคลเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอน ให้ความรู้ แจ้ง ข่าวสาร แนะนำจูงใจให้ปฏิบัติ หรือรับฟังปัญหาข้อคิดเห็นต่างๆ

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น.38 – 44) วิธีการส่งเสริมการเกษตร เป็นวิธีการที่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมนำความรู้วิชาการและเทคโนโลยีติดต่อกับบุคคลเป้าหมาย โดยให้ความรู้ แจ้ง ข้อมูลข่าวสาร และแนะนำจูงใจให้ปฏิบัติหรือรับฟังปัญหาข้อคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งวิธีการส่งเสริม การเกษตร แบ่งได้ 3 วิธี ดังนี้

1. *วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล* เป็นการส่งเสริมโดยการให้เกษตรกรหรือบุคคล ผู้รับการถ่ายทอดความรู้ ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกร โดยตรงเป็นรายบุคคล จะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรงที่จะปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม หรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอด ทำให้เกิดความสนใจเชื่อมั่น และเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นโอกาส ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถจะรับข้อมูลปัญหา ตลอดจนรับภูมิปัญญาของเกษตรกรกลับมาพิจารณา ในกระบวนการส่งเสริมได้ ในวิธีการแบบนี้พบว่ามีหลายวิธี ดังนี้

(1) การเยี่ยมชมไร่และบ้านของเกษตรกร เป็นวิธีการและแนวคิดของการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่จะไปพบปะรับฟังปัญหา และถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่ โดยจะเห็นถึงสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร สามารถนำสภาพดังกล่าวมาวิเคราะห์และผนวกกับเทคโนโลยีการถ่ายทอดได้ จะสามารถสร้างความคุ้นเคยความเห็นกันเอง ความมั่นใจ และความพอใจแก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี การส่งเสริมโดยวิธีการนี้ พบว่า มีประสิทธิภาพมาก หากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจ ความสัมพันธ์ และทัศนคติที่ดีต่อกัน ศรัทธาในการทำงานต่อกัน การกระตุ้นการพัฒนาการสามารถทำได้ และขยายผลไปสู่เกษตรกรรายอื่นๆ

(2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน การที่ผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่สำนักงาน เพราะเกษตรกรมีความสนใจและเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสารหรือความรู้ได้ บางครั้งผู้รับการส่งเสริมมีปัญหาก็ต้องแก้ไขและมีความต้องการเร่งด่วนที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมช่วยเหลือ ดังนั้น ที่ตั้งสำนักงานส่งเสริมในท้องถิ่น จึงควรตั้งอยู่ในพื้นที่เกษตรกร

(3) การติดต่อโทรศัพท์ ปัจจุบันการใช้โทรศัพท์ได้มีการขยายเครือข่ายและจำนวนเครื่องมากยิ่งขึ้น ทั้งโดยสายและไร้สาย เกษตรกรสามารถใช้ข้อได้เปรียบดำเนินการได้ เพราะการติดต่อทางโทรศัพท์จะสามารถช่วยเหลือในการแก้ปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลาและระยะทางในการติดต่อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดียิ่ง

(4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว การเขียนจดหมายติดต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับเกษตรกรผู้รับการส่งเสริมจัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่ให้ประโยชน์ยิ่งวิธีหนึ่ง ผู้รับการส่งเสริมหรือผู้สนใจอาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เมื่อเกิดปัญหาและคำตอบ บางครั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็สามารถเขียนถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสาร ติดตามผลการส่งเสริม ย้ำถึงความร่วมมือหรือเป็นการให้การรับรองในผลงานที่ดีได้

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ มีหลายโอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้พบเกษตรกร โดยบังเอิญตามถนนหรือในหมู่บ้าน เพื่อพูดคุยซักถามปัญหา และบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมระลึกถึงปัญหาของชาวบ้านที่ตนควรให้ความช่วยเหลือแนะนำทางวิชาการและปรารถนาจะพบปะพูดคุยกับเขาเหล่านั้นอยู่บ้างอย่างทางการ

2. วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล การส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริม จากชั้นสนใจ ไปสู่การทดลองทำดู และหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไกลไปถึงขั้นยอมรับ การส่งเสริมแบบกลุ่มสามารถจะพิจารณาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และนิยมใช้มาก ดังนี้

(1) การประชุมกลุ่ม เป็นวิธีการส่งเสริมที่เก่าแก่สำคัญและยังใช้ได้ผลอยู่เสมอ คือช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง

ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกัน ปรับตัวเองให้เข้ากับกลุ่มยอมรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกัน มีความรู้สึกร่วมกัน และมีการปฏิบัติร่วมกัน

(2) การฝึกอบรม เป็นวิธีการหนึ่งของการส่งเสริมที่มีการใช้กันมาก และเป็นประจำ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะพิจารณาคำเนินการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น

(3) การสาธิต เป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ได้ฟัง และได้เห็นไปพร้อมกัน

(4) การศึกษาดูงาน นอกสถานที่ จัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง เพราะผู้ร่วมในการศึกษาและดูงานจะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่น ซึ่งได้ทำการสำเร็จแล้ว อันจะมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจใช้วิธีจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ต่อเนื่องจากการสาธิตผลก็ได้

3. การส่งเสริมแบบมวลชน โดยสื่อมวลชนจะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรมให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้นๆ เกิดขึ้นแล้ว และมีอยู่ บางคนอาจสนใจที่จะศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นตอนนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดี ดังนี้

(1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ เป็นสื่อใช้ได้ดีในการส่งเสริม สามารถเผยแพร่ได้ 3 ลักษณะ คือ เอกสารสรุปผลการวิจัยค้นคว้า มคอกลงเผยแพร่กระทำได้ในลักษณะการเขียนแบบวิชาการหรือกึ่งวิชาการก็ได้ โดยวารสารทางวิชาการต่างๆ เอกสารเผยแพร่ที่ผู้เชี่ยวชาญการส่งเสริมเป็นผู้เขียน และเอกสารเผยแพร่แก่ผู้รับการส่งเสริมเฉพาะการผลิต

(2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ เป็นแผ่นกระดาษหรือกระดาษแข็งที่มีภาพประกอบ มีสีสันสวยงาม และมีข้อความง่ายๆ สั้น กะทัดรัด สามารถให้ผู้เห็นมองเห็นได้แต่ไกลสะดุดความสนใจให้สิ่งที่ควรทราบได้ทัน และชวนปฏิบัติ

(3) หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกเป็นประจำสม่ำเสมอ และนิยมออกเป็นรายวัน หากเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือนหรือห่างกว่านั้น เรียกนิตยสาร ประชาชนนิยมอ่านหนังสือพิมพ์กันอย่างแพร่หลาย

(4) วิทยุ นับเป็นสื่อมวลชนที่ให้ข่าวได้เร็วที่สุด และสามารถส่งข่าวแพร่กระจายไปได้ไกล และกว้างขวาง สามารถเข้าถึงบุคคลทุกระดับและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมิใช่น้อยในฐานะเป็นแหล่งข่าวที่เที่ยงตรง

(5) โทรทัศน์ ได้เปรียบวิद्यุตรงที่ผู้ชมรายการ ได้ฟังเสียงและได้เห็นภาพไปพร้อมกัน ฉะนั้นในการส่งเสริมถึงสามารถจัดแสดงสาธิต และใช้โสตอุปกรณ์ เช่น แผ่นภาพ แผนภูมิ กราฟ รูปภาพ เป็นต้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร เป็นการให้ความรู้และเทคโนโลยีกับบุคคล เป้าหมาย แจ่มข่าวสาร แนะนำจูงใจให้ปฏิบัติ หรือรับฟังปัญหาข้อคิดเห็นต่างๆ ซึ่งวิธีการส่งเสริมการเกษตร แบ่งเป็น 3 วิธี ได้แก่ การส่งเสริมรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน โดยผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยด้านความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามแนวทางเกษตรดีที่เหมาะสม และนำมากำหนดเป็นประเด็นด้านปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

3. มาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับข้าว (Good Agricultural Practice : GAP)

มาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับข้าว ประกอบด้วย ความหมายการผลิตทางการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับข้าว ขั้นตอนการผลิตข้าวในระบบ GAP ปัจจัยที่ใช้ในการตรวจประเมินแปลงผลิตของเกษตรกรเพื่อให้ได้ตามระบบการจัดการคุณภาพพืช “เกษตรดีที่เหมาะสม” (GAP) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายการผลิตทางการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับข้าว (Good Agricultural Practice : GAP)

“การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช” (Good Agricultural Practice : GAP) หมายความว่า “แนวทางการปฏิบัติในไร่นา เพื่อผลิตพืชเพื่อให้ได้สินค้าปลอดภัย ปลอดภัยต่อพืช และมีคุณภาพเน้นวิธีการควบคุมและป้องกันการเกิดปัญหาในกระบวนการผลิต” (กรมวิชาการเกษตร, 2555)

ระบบการผลิตข้าว GAP หมายถึง ระบบการผลิตข้าวที่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว (มกษ.4401-2551) มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวหอมมะลิไทย (มกษ.4400-2552) (กรมการข้าว, 2560, น. 5/17)

3.2 ขั้นตอนการผลิตข้าวในระบบ GAP (กรมการข้าว, 2561) มีข้อกำหนด 7 ข้อ ดังนี้

3.2.1 แหล่งน้ำ

น้ำต้องมาจากแหล่งที่ไม่มีสารปนเปื้อนวัตถุอันตราย

3.2.2 พื้นที่ปลูก

ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อน

3.2.3 การใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร

- 1) ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้พื้นฐานในการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร
- 2) ใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าว
- 3) ห้ามใช้วัตถุดิบอันตรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร

3.2.4 ระบบการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

- 1) มีระบบการผลิตเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกตรงตามพันธุ์
 - (1) คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ตรงตามพันธุ์ และมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่เชื่อถือได้
 - (2) การจัดการปลูกและดูแลเพื่อลดปริมาณข้าวเรือ และข้าวพันธุ์อื่นปนและมีการบันทึกข้อมูล
 - (3) จำนวนต้นของข้าวพันธุ์อื่นปนในนา ให้มีได้ไม่เกิน 3%
- 2) การป้องกันกำจัดศัตรูพืช และความเสียหายจากศัตรู
 - (1) สำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชที่มีผลต่อข้าว
 - (2) ป้องกันกำจัดศัตรูพืชและข้าววัชพืชอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีที่เหมาะสม
 - (3) ผลผลิตที่ได้ต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่า 10%

3.2.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

- 1) มีการจัดการเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกคุณภาพที่ดีเก็บในระยะเวลาที่เหมาะสมคือ
 - (1) รวงข้าวมีอายุ 25 – 35 วัน หลังวันข้าวออกดอก
 - (2) รวงข้าวอยู่ในระยะพลับพลึง ซึ่งเมล็ดข้าวเปลือกในรวงข้าวสุกแก่ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของรวง
- 2) มีการเก็บเกี่ยวและการนวดอย่างถูกต้องและเหมาะสม อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุ และวิธีการเก็บเกี่ยวต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพข้าวเปลือก และต้องเก็บเกี่ยวอย่างระมัดระวัง ไม่ก่อให้เกิดการปนของข้าวพันธุ์อื่น กรณีนวดด้วยเครื่องหรือเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องเกี่ยวนวด ต้องรักษาความสะอาดของเครื่องเกี่ยวนวด และต้องปฏิบัติอย่างระมัดระวัง
- 3) มีวิธีการลดความชื้นที่ถูกต้องและเหมาะสม
 - (1) ให้ลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมง หลังการเก็บเกี่ยว
 - (2) วิธีการลดความชื้นต้องไม่ทำให้เมล็ดข้าวเสียหาย เกิดการแตกหัก จนสีได้ข้าวเต็มเมล็ดและต้นข้าวไม่น้อยกว่าข้อกำหนดคุณภาพการสี
 - (3) ให้ลดความชื้นของเมล็ดข้าวเปลือกสำหรับการซื้อขายต้องไม่เกิน 15% และสำหรับการเก็บรักษาต้องไม่เกิน 14% หากเก็บนานกว่า 3 เดือน ความชื้นไม่เกิน 12%

3.2.6 การขนย้าย การเก็บเกี่ยวและการรวบรวมข้าวเปลือก

- 1) อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และพาหนะที่ใช้ในการขนย้าย และการเก็บรักษาความสะอาดสามารถป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค รวมทั้งไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนของข้าวพันธุ์อื่น
- 2) สถานที่เก็บรวบรวมและสถานที่เก็บรักษาถูกต้องถูกสุขลักษณะ สะอาด และมีการถ่ายเทอากาศดี สามารถป้องกันการปนเปื้อน และป้องกันการปนของข้าวพันธุ์อื่นได้
- 3) วิธีเก็บรักษา และรวบรวมข้าวเปลือก ต้องไม่ทำให้เกิดความเสียหาย ป้องกันและลดความเสี่ยงจากแมลงและสัตว์ศัตรูในโรงเก็บ
- 4) กรณีผลิตข้าวหลายพันธุ์ ต้องมีการจัดการเพื่อป้องกันการปนของข้าวต่างพันธุ์ได้

3.2.7 การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล

- 1) ต้องบันทึกข้อมูลการปฏิบัติการและการจัดการในการผลิตทุกขั้นตอน
- 2) ข้าวเปลือกที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและขนย้ายต้องมีการระบุข้อมูลให้ความสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้

3.3 ปัจจัยที่ใช้ในการตรวจประเมินแปลงผลิตของเกษตรกรเพื่อให้ได้ตามระบบการจัดการคุณภาพพืช “เกษตรดีที่เหมาะสม” (GAP) มีการตรวจสอบอย่างน้อย 8 ปัจจัย คือ

- 3.3.1 แหล่งน้ำ
- 3.3.2 พื้นที่ปลูก
- 3.3.3 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร
- 3.3.4 การเก็บรักษาและขนย้ายผลผลิตภายในแปลง
- 3.3.5 การบันทึกข้อมูล
- 3.3.6 การผลิตให้ปลอดจากศัตรูพืช
- 3.3.7 การจัดกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ
- 3.3.8 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

เมื่อเกษตรกรปฏิบัติตามทั้ง 8 ปัจจัยแล้ว จะได้รับหนังสือแหล่งผลิตพืช “เกษตรดีที่เหมาะสม” (GAP) ภายใต้อัตลักษณ์ “Q” โดยกรมวิชาการเกษตรได้รณรงค์ให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยขอรับการจดทะเบียนแปลงเกษตรกร และสามารถส่งแบบฟอร์มพร้อมยื่นใบคำขอได้ ณ หน่วยงาน ส.ว.พ. ทั้ง 8 เขต เพื่อให้ผู้ตรวจสอบแปลง GAP (Inspector) ซึ่งมีอยู่ 400 รายทั่วประเทศ เข้าไปทำการตรวจสอบได้ (กรมวิชาการเกษตร, 2555)

แนวทางในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุนและขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค

มีการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนทางการเกษตรและไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม โดยหลักการนี้ได้รับการกำหนดโดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) (ศูนย์เครือข่ายข้อมูลอาหารครบวงจร, 2553)

โดยสรุปแล้ว ระบบการผลิตข้าว GAP หมายถึง ระบบการผลิตข้าวที่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว มีข้อกำหนด 7 ข้อ ได้แก่ ข้อกำหนดด้านแหล่งน้ำ ด้านพื้นที่ปลูก ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ด้านระบบการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการขนย้าย การเก็บเกี่ยว และการรวบรวมข้าวเปลือก และด้านการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้นำประเด็นเหล่านี้มา กำหนดเป็นแบบทดสอบความรู้ของเกษตรกร เพื่อวัดความรู้ว่าเกษตรกรมีความรู้โดดเด่นด้านใด มากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการผลิตข้าวตามระบบ GAP

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรแบบแปลงใหญ่และลักษณะเฉพาะของนาแปลงใหญ่

แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรแบบแปลงใหญ่และลักษณะเฉพาะของนาแปลงใหญ่ ประกอบด้วย ที่มา ความหมาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย องค์ประกอบ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ลักษณะเฉพาะของนาแปลงใหญ่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การเกษตรแบบแปลงใหญ่

4.1.1 ที่มา

การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่ (Area base) เป็นหลักในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) (กรมส่งเสริมการเกษตร 2558, น.1) การดำเนินการส่งเสริมการเกษตรให้เป็นแปลงใหญ่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด ทั้ง 76 จังหวัด คัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพในการดำเนินการ กำหนดสินค้า และกำหนดตัวผู้จัดการแปลง พร้อมรายละเอียดขนาดพื้นที่งบประมาณ ส่งให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนระบบการส่งเสริมการเกษตรให้เป็นแปลงใหญ่และการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2558

กรมส่งเสริมการเกษตรได้เตรียมการเพื่อรองรับการส่งเสริมการเกษตรในลักษณะแปลงใหญ่โดยขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม และใช้พื้นที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนา มองเป้าหมายพื้นที่-คน-สินค้า เข้าด้วยกัน โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งได้แนวทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน โดยมีการจัดตั้งศูนย์

เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตทางการเกษตรที่ตอบสนองกับชุมชน ในการพัฒนาเกษตรกรให้สามารถดำเนินการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาด รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และการสนับสนุน การส่งเสริมให้เกษตรกร ได้มีการรวมกลุ่มและรวมพื้นที่ดำเนินการในลักษณะแปลงขนาดใหญ่

4.1.2 ความหมาย

อภิชาติ พงษ์ศรีหกุลชัย (2558) กล่าวว่า ระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรอย่างหนึ่ง ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางและครบวงจรมากกว่าการจัดทำแปลงสาธิตแปลงใหญ่ โดยจะครอบคลุมตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการตลาดและการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่มีพื้นที่ติดต่อกัน ส่วนการจัดทำแปลงสาธิตแปลงใหญ่จะเน้นเฉพาะด้านเทคโนโลยีการเกษตรแบบแปลงใหญ่ไม่ใช้การรวมกลุ่มเฉพาะคน (เกษตรกร) เท่านั้นแต่เป็นการรวมพื้นที่เข้าด้วยแต่เกษตรกรแต่ละรายยังคงมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเช่นเดิม

4.1.3 วัตถุประสงค์

การทำเกษตรแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์หลายประการ ดังนี้

- 1) เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตโดยเกษตรกร และ/หรือองค์กรเกษตรกรในพื้นที่ และกิจกรรมที่ติดต่อกันเป็นแปลงใหญ่
- 2) ทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจขนาดใหญ่ (Economy of Scale) เพื่ออำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต (Production Process) และห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ได้แก่ การจัดการปัจจัยการผลิต การผลิต เทคโนโลยี การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการผลิต การแปรรูปเบื้องต้นและการตลาด
- 3) ทำให้เกิดความสะดวกในการรวบรวมสรรพกำลังของหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในภูมิภาคทุกหน่วยงาน เพื่อระดมให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในแปลงที่กำหนดใช้ระบบการส่งเสริมเป็นแปลงใหญ่ในแต่ละจังหวัด

4.1.4 เป้าหมายการทำเกษตรแปลงใหญ่

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2558, น.2) ได้ระบุเป้าหมายของการทำเกษตรแปลงใหญ่ไว้ ดังนี้

- 1) ดำเนินการในพื้นที่เป้าหมาย อาทิ พื้นที่ในเขตชลประทาน พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน พื้นที่ในเขตสหกรณ์นิคม และพื้นที่เกษตรกรทั่วไป ตามที่คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพ เพื่อดำเนินการใน 76 จังหวัด
- 2) มีการกำหนดเป้าหมายการผลิต การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุกขั้นตอน ตั้งแต่การผลิตจนถึงตลาดทุกแห่ง

- 3) มีข้อมูลเบื้องต้นและมีการประเมินผลโครงการทุกปีการผลิต
- 4) ผลิตผู้จัดการภาครัฐและเอกชนรวมทั้งเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ตลอดจนการใช้แหล่งส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งภาครัฐและเกษตรกรในพื้นที่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด
- 5) ทุ่มเกษตรกรกำลังของภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่เพื่อให้เห็นผลและเกิดการขยายผล
- 6) ต้องพิสูจน์ได้ว่าการลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และเกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2558, น. 2)

4.1.5 องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ประกอบด้วย (กรมส่งเสริมการเกษตร 2558, น. 5)

- 1) ผู้จัดการพื้นที่ (Field manager) คือ นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ (เกษตรอำเภอ) ทำหน้าที่บริหารจัดการพื้นที่ทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)
- 2) พื้นที่แปลงใหญ่ เป็นการรวมแปลงเล็กของเกษตรกร ให้มีพื้นที่ขนาดใหญ่ในการรวมกันผลิตสินค้าเกษตร โดยมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการแปลง
- 3) เกษตรกร เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรเจ้าของแปลง เพื่อให้มีการร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดเป้าหมายการผลิตการตลาด จัดทำแผนปฏิบัติการ ร่วมกันกับเทคโนโลยีที่ใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ฯลฯ และดำเนินการตามแผน
- 4) การบริหารจัดการแปลง โดยผู้จัดการพื้นที่ที่จะต้องเป็นบริหารจัดการแปลงทุกกิจกรรม ตลอดห่วงโซ่อุปทาน เช่น เชื่อมโยงการตลาด การจัดการปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและเทคโนโลยี การจัดการกระบวนการผลิตและการตลาด ฯลฯ เพื่อให้มีการดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2558, น. 5)

4.1.6 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

อภิชาติ พงษ์ศรีหุลชัย (2558) อธิบายหลักการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ไว้ดังนี้

- 1) เลือกพื้นที่ที่เหมาะสม รวมแปลงเล็กให้เป็นแปลงใหญ่มีพื้นที่ติดต่อกันและมีการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยเกษตรกรแต่ละรายยังคงมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเช่นเดิม
- 2) มีการบริหารจัดการครบวงจรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีผู้จัดการแปลงมืออาชีพเป็นผู้บริหาร
- 3) มีการจัดทำยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติการรวมทั้งกำหนดเป้าหมายการทำงานในแปลง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น.5) ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการไว้ ดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินงานของการทำเกษตรแปลงใหญ่ มีรายละเอียดดังนี้

1) คัดเลือกพื้นที่ ให้มีขนาดเหมาะสม ขึ้นอยู่กับชนิดสินค้า ชีวความสามารถของเจ้าหน้าที่ และปริมาณความต้องการของตลาด มีทำเลที่ตั้งเหมาะสม คมนาคมสะดวกพอสมควร มีความเหมาะสมในทางกายภาพ ดิน/น้ำ/ภูมิอากาศ ความสามารถและประสบการณ์ของเกษตรกร ลักษณะการถือครอง ต้องไม่อยู่ในพื้นที่ที่ผิดกฎหมาย ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ภูมิภาค ความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร

2) จัดทำข้อมูลเกษตรกร พื้นที่ โครงการและการผลิต

3) กำหนดเป้าหมายการผลิต

4) วางแผนการผลิต

5) วางแผนด้านการตลาด จัดการปัจจัยการผลิต เฝ้าระวังการจัดการแหล่งผลิต

6) ผลิตและควบคุมการผลิต

7) การผลิตผลิตภัณฑ์อย่างง่ายถ้ามี

8) ตลาด

9) ให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม

10) ประเมินผล ปรับปรุง ขยายพื้นที่ในปีต่อไป

2.วิธีการดำเนินงาน

1) กำหนดพื้นที่เป้าหมาย จังหวัด/อำเภอ คัดเลือกพื้นที่ดำเนินการที่มีความพร้อมในการจัดทำแปลงใหญ่ จำนวน 219 จุด ใน 77 จังหวัด 13 ชนิดพืช โดยพิจารณาจากพื้นที่นำร่องตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ และการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรนำมาขยายผลเป็นแปลงใหญ่ โดยกำหนดให้เกษตรอำเภอเป็นผู้จัดการพื้นที่

2) กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ส่วนกลาง จัดสัมมนาเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน วัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์และร่วมกันกำหนดแนวทางในการดำเนินงานและติดตามประเมินผลการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ การสัมมนาครั้งนี้จะเป็นการสร้างแนวทางการทำงานที่ชัดเจนให้แก่เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรต่อไปและจัดทำคู่มือการดำเนินงาน

3) ชี้แจงทำความเข้าใจ ส่วนกลางจัดสัมมนาเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ให้แก่ผู้จัดการพื้นที่ วัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่เขต จังหวัดและผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

4) ประชาสัมพันธ์มีการประชาสัมพันธ์ในทุกระดับ โดยการจัดนิทรรศการ และจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสาร สื่อ วิดีทัศน์ ฯลฯ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2558, น. 5)

4.2 ลักษณะเฉพาะของนาแปลงใหญ่

ลักษณะเฉพาะของนาแปลงใหญ่ มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ การเป็นนาแปลงใหญ่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559, น.5) กล่าวว่าคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด ร่วมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (single command) ร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่จะดำเนินการ ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) เป็นการรวมแปลงผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน แปลงไม่จำเป็นต้องอยู่ติดกันเป็นผืนเดียว แต่ควรรวมอยู่ในชุมชนที่ใกล้เคียงกัน สินค้าควรเป็นสินค้าหลักของเกษตรกร พื้นที่ที่มีความเหมาะสม และมีศักยภาพที่จะพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจ

2) เกษตรกรมีความต้องการ และพร้อมที่จะพัฒนาการผลิตและการตลาดร่วมกัน โดยการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการพัฒนา

3) ขนาดพื้นที่ดำเนินการ

- พืชไร่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา และข้าว มีพื้นที่รวมกันตั้งแต่ 1,000 ไร่ ขึ้นไปและเกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 50 รายขึ้นไป

กรมการข้าว (2560, น. 2) กล่าวว่า จากนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องการให้เกษตรกรได้มีการรวมกลุ่มกัน และสามารถเข้ารับการส่งเสริมในรูปแบบนาแปลงใหญ่มากขึ้น จึงได้ปรับหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการดังนี้

1) เกษตรกรต้องมีการรวมตัวกัน 30 คน ขึ้นไป และมีพื้นที่รวมกัน 300 ไร่ ขึ้นไป ไม่จำเป็นต้องเป็นแปลงติดกันเป็นผืนเดียวแต่ควรมีพื้นที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียงกัน

2) เกษตรกรต้องสมัครใจเข้าร่วมโครงการ และควรมีขบวนการร่วมกลุ่ม แต่หากยังไม่เป็นกลุ่ม ต้องเป็นกลุ่มที่สามารถนำมาพัฒนาให้เกิดเป็นกลุ่มต่อไป

สยามคูโบต้า (2561) รายงานว่า โครงการส่งเสริมการทำนาเชิงอุตสาหกรรม (นาแปลงใหญ่) คือ การส่งเสริมเกษตรกรให้รวมกลุ่มกันเพื่อผลิต ทำให้มีอำนาจในการต่อรอง และสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ โดยไม่ได้รวมทุกแปลงเข้าด้วยกัน เพียงแต่เป็นการรวมกลุ่มกันเท่านั้น โดยภาครัฐจะเข้ามาส่งเสริมการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต เพิ่มคุณภาพข้าว และกิจกรรมการเกษตรอื่นๆ พัฒนาให้เป็นจุดเรียนรู้ การบริหารจัดการ เชิงอุตสาหกรรมครบวงจร ด้วยการถ่ายทอด เทคโนโลยี

การผลิตข้าวที่ประณีตและเหมาะสมกับพื้นที่ผู้เกษตรกรในชุมชน โดยวางเป้าหมายในระยะแรก 50 กลุ่มใน 20 จังหวัด โดยกลุ่มต้นแบบจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณต่างๆ ในพื้นที่ 5,200 ไร่ แบ่งเป็นการผลิตข้าวคุณภาพดี 5,000 ไร่ และผลิตพันธุ์ข้าว 200 ไร่

แนวทางปฏิบัติ

ในระยะเริ่ม โครงการจะมีการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยมีหลักพิจารณาอยู่หลายประการ เช่น ต้องมีการรวมกลุ่มเข้มแข็งพอสมควรแล้ว มีพื้นที่นาที่เป็นแปลงใหญ่ ตั้งแต่ 1-2 ไร่/แปลงขึ้นไป

1. การปลูก

1.1 เขตชลประทาน นาโรย (ข้าวออก) เป็นแถวเป็นแนว

1.2 เขตอาศัยน้ำฝน นาหยอด (ข้าวเปลือก) เป็นแถวเป็นแนว

2. ใช้เมล็ดพันธุ์ ข้าวคุณภาพดีตามมาตรฐานกรมการข้าว ชั้นพันธุ์ขยายหรือจำหน่าย

3. ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด/ไถกลบตอซัง/ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก โดยผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ใช้เอง

4. ใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน หรือแผ่นเทียบสี

5. ป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน วางระบบพยากรณ์เตือนภัยศัตรูข้าวและผลิตสารชีวภัณฑ์/สารสมุนไพรใช้เอง

6. จัดการน้ำที่เหมาะสม แบบเปียกสลับแห้งอย่างน้อยให้นามีสภาพแห้ง 1 ครั้ง ช่วงข้าวแตกกอสูงสุด ระบายน้ำเข้านาหลังหว่านปุ๋ย (แนะนำในเขตชลประทานหรือสามารถระบายน้ำออกแปลงนาได้)

7. เก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง ระบายน้ำออกก่อนถึงระยะเก็บเกี่ยว 7-10 วัน

อุษา ชมพู่ และคณะ (2560) กล่าวว่า การปลูกข้าวแบบนาแปลงใหญ่ เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมโครงการส่งเสริมระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่รวมการผลิตและการบริหารจัดการข้าวร่วมกันตลอดจนการจัดการด้านการตลาดเพื่อการลดต้นทุนเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน โดยมีหน่วยงานภาครัฐและภาคีที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก การปลูกข้าวแบบทั่วไปเป็นการทำนาแบบหว่านและการทำนาแบบปักดำที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรอย่างหนึ่ง ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางและครบวงจรมากกว่าการจัดทำแปลงสาธิตแปลงใหญ่ โดยจะครอบคลุมตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการตลาดและการรวมกลุ่มของเกษตรกร อำเภอนาแกได้

คัดเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการในตำบลนาคู่และตำบลบ้านแก่งเป็นพื้นที่นำร่องดำเนินการส่งเสริมระบบเกษตรแปลงใหญ่ข้าว และมีการถ่ายทอดความรู้เบื้องต้นด้านระบบปฏิบัติ GAP ข้าวให้เกษตรกรสมาชิก ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกพื้นที่ที่เป็นแปลงใหญ่เป็นเป้าหมายการวิจัยด้านความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวระบบ GAP โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนางานส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP และขยายผลในพื้นที่เป้าหมายในกลุ่มอื่นๆ ต่อไป

5. บริบทของอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

บริบทของอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย สภาพทั่วไปของอำเภอนาแก สภาพทางภูมิศาสตร์ และสภาพทางเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 สภาพทั่วไปของอำเภอนาแก

อำเภอนาแก ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดนครพนม พื้นที่มีลักษณะยาวตามแนวเทือกเขาภูพาน มีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดโดยทางรถยนต์ประมาณ 65 กิโลเมตร อยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดนครพนม อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16 - 18 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 104 - 106 องศาตะวันออก และอยู่ห่างจากเมืองหลวงกรุงเทพมหานคร ประมาณ 687 กิโลเมตร

ที่ตั้งและอาณาเขต

ทิศเหนือ ติดกับอำเภอปลาปากและอำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม

ทิศใต้ ติดกับอำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอเรณูและอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ทิศตะวันตก ติดกับเทือกเขาภูพานและอำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

5.2 สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไป เป็นที่ราบสูง มีบางส่วนมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม คือ ส่วนที่อยู่ริมฝั่งน้ำท่าและลำน้ำบัง พื้นที่ที่มีความสูงจากน้ำทะเล โดยเฉลี่ยประมาณ 140 เมตร ลักษณะลาดเอียงจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ อาจแบ่งตามสภาพพื้นที่ได้เป็น 2 เขต

1. เขตเหนือ มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มตามลำน้ำท่า และลำน้ำบัง มีสภาพเป็นทุ่งนา สลับป่าโปร่ง ดินเป็นดินร่วนปนทรายและลูกรัง ความอุดมสมบูรณ์ในดินต่ำมีการซึมซับและระบายน้ำได้ยาก

2. เขตใต้ มีพื้นที่เป็นที่ราบสูงขนานไปกับเทือกเขาภูพาน โดยทั่วไปเป็นทุ่งนา สลับ ป่าโปร่งและภูเขา ดินมีลักษณะเป็นดินร่วน ดินทราย ลูกรังและดินเหนียว แต่มีความอุดมสมบูรณ์ดีกว่าเขตเหนือ

อุณหภูมิและปริมาณน้ำฝน

ฝนตกตามฤดูกาลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายน ฝนตกมากที่สุดในเดือนสิงหาคม ถึงเดือน กันยายน มีปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยตลอดปี 1,500 มิลลิเมตร อุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ 35 องศาเซลเซียส สูงสุด 40 องศาเซลเซียส ต่ำสุด 15 องศาเซลเซียส สภาพดินฟ้าอากาศของอำเภอณาแแบ่งออกเป็น 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์-กลางเดือนพฤษภาคมของทุกปีฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนอบอ้าว อุณหภูมิเฉลี่ย 25-35 องศาเซลเซียส ฤดูฝน เริ่มตั้งกลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคมของทุกปี ในบางส่วนปีมีฝนตกชุก พื้นที่ติดลำน้ำท่า ลำน้ำบัง แม่น้ำโขงหนุนสูงได้รับความเสียหายจากอุทกภัยบ่อยครั้ง ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 1,500 มิลลิเมตร/ปี ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี โดยทั่วไปอากาศจะหนาวเย็น อุณหภูมิเฉลี่ย 10-12 องศาเซลเซียส

ทรัพยากรน้ำ

1. แหล่งน้ำธรรมชาติ

หนอง บึง 722 แห่ง

ลำน้ำธรรมชาติที่สำคัญจำนวน 5 สาย ได้แก่ ลำน้ำท่า, ลำน้ำบัง, ลำห้วยห้วย, ลำห้วยก้านเหลือง, ลำห้วยยาง

2. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

1) ฝายจำนวน 39 แห่ง

2) อ่างเก็บน้ำ 10 แห่ง ได้แก่

- (1) อ่างเก็บน้ำชลประทานห้วยโท ต.หนองบ่อ
- (2) อ่างเก็บน้ำชลประทานห้วยนางออก ต.ก้านเหลือง
- (3) อ่างเก็บน้ำชลประทานแก่งฝักยอด ต.หนองบ่อ
- (4) อ่างเก็บน้ำห้วยวังม่วง
- (5) อ่างเก็บน้ำชลประทานห้วยกกกคูณ ต.ก้านเหลือง
- (6) อ่างเก็บน้ำห้วยนางยอด ต.พุ่มแก
- (7) อ่างเก็บน้ำห้วยดงน้อย ต.พิมาน
- (8) อ่างเก็บน้ำคอนพัฒนา ต.พิมาน
- (9) อ่างเก็บน้ำห้วยก้านเหลือง ต.ก้านเหลือง
- (10) อ่างเก็บน้ำห้วยสี่คูณ ต.นาแก

5.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

การเกษตรกรรมประกอบด้วย กสิกรรม ปศุสัตว์ ประมง และป่าไม้ โดยมีลักษณะคล้ายคลึงกับอำเภอต่างๆ ในจังหวัดนครพนม โดยทั่วไปมีพืชหลัก ได้แก่ ข้าว ยางพารา ยาสูบ ข้าวโพด อย่างไรก็ตามในช่วงหลังได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเพาะปลูก โดยมีการเพาะปลูกพืชผักและพืชไร่บางชนิดที่ผลผลิตสูง และมีตลาดรองรับ เช่นแตงโม แตงกวา พืชผักอื่นๆ และพืชผักส่วนใหญ่จะเพาะปลูกริมแม่น้ำหรือบริเวณที่มีระบบชลประทาน ซึ่งเป็นการเพาะปลูกนอกฤดูกาล ในแง่พื้นที่การเพาะปลูกมีการแบ่งเขตที่ชัดเจน คือเขตริมลำน้ำกำและริมลำน้ำบัง เขตเพาะปลูกพืชผสมผสาน คือทั้งทำนาปรัง ปลูกมะเขือเทศ ยาสูบ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า และประตูระบายน้ำที่ระบบชลประทานทั่วถึง อำเภอนาแกปลูกพืชเศรษฐกิจหลักๆที่สำคัญ คือข้าวและยางพารา ข้าวผลผลิตเฉลี่ย 374 -380 กก./ไร่ ต้นทุนการผลิตข้าว 4,100 – 4,300 บาท / ไร่

พื้นที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวของอำเภอนาแก มีดังนี้

S1 พื้นที่เหมาะสมมาก	จำนวน 77,230 ไร่
S2 พื้นที่เหมาะสมปานกลาง	จำนวน 24,516 ไร่
S3 พื้นที่เหมาะสมน้อย	จำนวน 34,188 ไร่

ข้อมูลการผลิต

1) พื้นที่ปลูกข้าวทั้งอำเภอ จำนวน 133,392 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560)

2) สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิต เกษตรกรปลูกข้าวนิยมปลูกข้าวนาปีเป็นส่วนใหญ่ การทำนาปี มีทั้งนาดำและนาหว่าน (ปลายเดือนเมษายน) การทำนาดำในเดือนพฤษภาคม เริ่มตกกล้าระยะเวลาประมาณ 1 เดือน จึงเริ่มดำนา ไปจนถึงเดือนสิงหาคม มีการไถเตรียมดินจำนวน 2 ครั้งคือไถตะ และไถแปรก่อนปักดำนิยมจ้างรถแทรกเตอร์เพราะสะดวกและรวดเร็ว เนื่องจากมีต้นทุนเรื่องค่าแรงงานสูงจึงนิยมทำนาหว่านเป็นส่วนใหญ่ มีการใช้เมล็ดพันธุ์ที่เกินอัตราที่ส่งเสริมและใส่ปุ๋ยในโตรเจนในปริมาณที่มาก จึงทำให้เกิดโรคไหม้ข้าวในปี 2557 แต่ปัจจุบันทางสำนักงานเกษตรอำเภอนาแก ได้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในทุกตำบล มีการส่งเสริมให้ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา เพื่อป้องกันกำจัดโรคไหม้ ลดการใช้สารเคมี ซึ่งนับว่าได้ผลดียิ่ง การใส่ปุ๋ยส่วนมากใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15, 16-16-8, 16-8-8 และ 46-0-0 ส่วนปุ๋ยคอกปัจจุบันใช้น้อยมาก เนื่องจากหายากและราคาสูง ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ในด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต ส่วนใหญ่จ้างรถเกี่ยวนาวดข้าวแทนแรงงานคน เพราะสะดวกและช่วยลดต้นทุนการผลิต แต่ผลผลิตจะเกิดการปนมาก (เมล็ดวัชพืช, เศษฟางข้าว) ทำให้ได้ราคาต่ำเมื่อไปจำหน่าย ปัญหาของข้าว คือ ต้นทุนการผลิตสูง

และราคาขายไม่เหมาะสมกับต้นทุนการผลิต, การรับรองมาตรฐานการผลิตของข้าวในพื้นที่อำเภอ
นาแกยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง เช่น มาตรฐาน GAP

ข้อมูลการตลาดข้าว

อำเภอนาแกมีจุดรับซื้อผลผลิตข้าว จำนวน 2 จุด ได้แก่

1) โรงสีนาแกพงษ์เจริญ ตั้งอยู่ ม.10 ต.นาคู่ อ.นาแก จ.นครพนม เป็นโรงสีขนาดใหญ่ผลิตจำหน่ายทั้งในและนอกประเทศ แหล่งวัตถุดิบ บริเวณพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จ.นครพนม
จ.สกลนคร และ จ.มุกดาหาร โรงสีในกลุ่ม ได้แก่ โรงสีพงษ์เจริญ อ.เลิงนกทา จ.ยโสธร โรงสีกิจ
เจริญ อ.เลิงนกทา จ.ยโสธร และ โรงสีพงษ์นิธิพิทย์ อ.กุศุม จ.ยโสธร

2) โรงสี ส.อำนาจ ตั้งอยู่ ต.พระซอง อ.นาแก จ.นครพนม กำลังการรับซื้อผลผลิต
ของเกษตรกร 10,000 ตัน

ตารางที่ 2.1 แสดงเขตการปกครอง และชุดดินของอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ตำบล	หมู่บ้าน (จำนวน)	กลุ่มชุดดิน	พื้นที่ (ไร่)
หนองบ่อ	12	44,6,17,40	24,101
คำพิ	9	44,6,17,40	16,494
ก้านเหลือง	14	44,6,17,40	15,785
หนองสังข์	12	44,6,17,40	24,807
บ้านแก้ง	11	44,6,17,40	36,679
นาแก	12	44,6,17,40	15,975
นาคู่	11	44,6,17,40	18,924
นาเลียง	12	44,6,17,40	14,540
พิมาน	11	44,6,17,40	30,145
สีชมพู	7	44,6,17,40	9,347
พระซอง	16	44,6,17,40	14,712
พุ่มแก	16	44,6,17,40	32,094
รวม	143	44,6,17,40	32,092

ที่มา : แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอนาแก ปี 2561 -64

กล่าวโดยสรุป จากข้อมูลด้านการเกษตร(สำนักงานเกษตรอำเภอนาแก, 2560) อำเภอ นาแก พบว่ามีพื้นที่ทำนามากที่สุด และตำบลบ้านแก้งมีศูนย์ข้าวชุมชนที่ได้รับคัดเลือกเป็นศูนย์ข้าว ชุมชนดีเด่นระดับอำเภอ จังหวัดนครพนมจึงได้คัดเลือกพื้นที่ตำบลบ้านแก้ง และตำบลนาคู่ซึ่งเป็น เขตพื้นที่ชลประทานลุ่มน้ำก่ำมีประจวบเหมาะน้ำขนาดใหญ่ เป็นจุดนำร่องเกษตรแปลงใหญ่ด้านพืช (ข้าว) เนื่องจากเกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาตนเอง และมีเทคโนโลยีในการผลิตข้าวใน ระดับดี มีศูนย์เรียนรู้เครือข่ายการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตร เป็นแหล่งเรียนรู้ใน ชุมชน และเป็นพื้นที่เป้าหมายการส่งเสริมการข้าวในระบบ GAP ของจังหวัดนครพนม ผู้วิจัยจึงได้ กำหนดเป็นพื้นที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการส่งเสริมการ ผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่ามีตัวแปรที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อ ความต้องการ ดังนี้

6.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

6.1.1 เพศ

ธราวิทย์ คำหล้า (2555, น. 40) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบ เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรส่วนมาก เป็นเพศชาย สอดคล้องกับ เกษราภรณ์ เข็มขาว(2557, น.54) ที่ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริม การผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี พบว่าเกษตรกรทำนามากกว่าครึ่งเป็นเพศ ชาย สอดคล้องกับ จิรวุฒิ มงคล (2557, น.33) การศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร แปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกร พบว่าเกษตรกรเกือบครึ่งเป็นเพศชาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับชนกร กลิ่นนาค (2559, น. 138) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ในการบริหารโครงการนาแปลงใหญ่ กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่จังหวัดชัยนาท พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

6.1.2 อายุ

ธราวิทย์ คำหล้า (2555, น. 40) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบ เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรที่เข้า ร่วมโครงการมีอายุเฉลี่ย 52.87 ปี ส่วน เกษราภรณ์ เข็มขาว (2557, น.54) ศึกษาเรื่อง ความต้องการ การส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.39 ปี สอดคล้องกับ ชนกร กลิ่นนาค (2559, น. 138) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม

ร่วมในการบริหารโครงการนาแปลงใหญ่ กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่จังหวัดชัยนาท พบว่า สมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่ส่วนใหญ่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป

6.1.3 ระดับการศึกษา

ธราวิทย์ คำห้ำ (2555, น. 40) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบ เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรเกินกว่า ครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ เกษราภรณ์ เข็มขาว (2557, น.54) ที่ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี พบว่าเกษตรกร ทำนามากกว่าครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ใกล้เคียงกับกับจิรวุฒิ มงคล (2557, น.33) ศึกษา เรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรเกือบครึ่งเป็นจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

6.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

เกษราภรณ์ เข็มขาว (2557, น.55) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิต ข้าวของเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี พบว่าเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.81 คน ส่วนจิรวุฒิ มงคล (2557, น.33) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่าเกษตรกรเกือบครึ่งมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.64 คน สอดคล้องกับ ธราวิทย์ คำห้ำ (2555, น. 41) ที่ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตาม ระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรมี สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.94 คน

6.1.5 สถานภาพทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร

ธราวิทย์ คำห้ำ (2555, น. 41) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบ เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มลูกค้าชกส สอดคล้องกับ เกษราภรณ์ เข็มขาว (2557, น.55) ศึกษาเรื่อง ความต้องการ การส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็น กลุ่มลูกค้าชกส. สอดคล้องกับ เชิด ดีเกิด (2557, น.40) ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดี ที่เหมาะสมในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มลูกค้าชกส. ส่วน ปรีชา นาจรูญ (2556, น.31). ศึกษาเรื่องการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์พบว่าเกษตรกรทั้งหมด เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

6.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

6.2.1 จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร

เกษรารักษ์ เข้มขาว (2557, น.58) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี พบว่าเกษตรกรมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.3 คน สอดคล้องกับ เชิด ดีเกิด (2557, น.40) ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ดเกษตรกรมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.77 คน ส่วนจิรวุฒิ มงคล (2557, น.34) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่าเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.01 คน ส่วน ธรวิทย์ คำหว่า (2555, น. 40) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 4.14 คนซึ่งไม่สอดคล้องกับผู้ใด

6.2.2 จำนวน และลักษณะการถือครองที่ดิน

เกษรารักษ์ เข้มขาว (2557, น.54) ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ทำนาเฉลี่ยเป็นของตนเอง 34.29 ไร่ ซึ่งใกล้เคียงกับ เชิด ดีเกิด (2557, น.47) ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ทำนาเฉลี่ยเป็นของตนเอง 39.92 ไร่ ส่วน ธรวิทย์ คำหว่า (2555, น. 46) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ทำนาเฉลี่ยเป็นของตนเอง 14.37 ไร่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผู้ใด

6.2.3 รายได้จากในภาคการเกษตร ต่อปี

ธรวิทย์ คำหว่า (2555, น. 49) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 65,939.36 ต่อปี (บาท) ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ปานทิพ วงแก้ว. (2556, น. 82) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพผลิตข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในเขตที่ราบเชิงเขา จังหวัดพิษณุโลก 94,419.17 ต่อปี (บาท)

6.2.4 รายได้จากนอกภาคการเกษตร

ปานทิพ วงแก้ว (2556, น. 82) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพผลิตข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในเขตที่ราบเชิงเขา จังหวัดพิษณุโลก พบว่าเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 67,651.72 บาท ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ธรวิทย์ คำหว่า (2555, น. 49) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าว

หอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 56,793.62 บาท

6.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม

ปานทิพ วงแก้ว (2556, น. 149). ศึกษาเรื่องศักยภาพการผลิตข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมในเขตที่ราบเชิงเขา จังหวัดพิจิตร โลก พบว่าเกษตรกรสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมทั้ง 7 ด้าน สูงกว่าเกษตรกรทั่วไป สอดคล้องกับ ธรวิทย์ คำหล้า (2555, น. 105) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ ดังนี้ แหล่งน้ำที่ใช้ปลูกข้าวหอมมะลิ เลือกใช้แหล่งน้ำที่ไม่ไหลผ่านชุมชน เลือกพื้นที่ไม่เคยมีการระบาดของศัตรูพืช ความรู้ในการเลือกใช้สารเคมี เลือกใช้สารเคมีที่ตรงกับศัตรูพืช ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวให้ได้ตรงตามพันธุ์ เลือกจัดหาพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิเพื่อสีให้ได้ข้าวสารคุณภาพที่ดี เลือกเก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง ความรู้การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว เลือก ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมความรู้ที่ทำให้ผลผลิตปลอดจากศัตรูพืช เลือกเก็บในสถานที่สามารถระบายอากาศได้ ความรู้เกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล มีการบันทึกแหล่งที่มาทุกขั้นตอนสำหรับเกษตรกรทั่วไป ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเหมือนกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ สอดคล้องกับ วาที่ร้อยตรีสมพงษ์ ภาภิ (2555, น. 73) ศึกษาเรื่องการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกร อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากใน 6 ประเด็น ยกเว้นประเด็นการเก็บเกี่ยวข้าวมีความรู้ในระดับปานกลาง

6.4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร

จิรวุฒิ มงคล (2557, น.63) ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ และความต้องการในวิธีการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ ตามลำดับ เกษราภรณ์ (2557, น. 54) ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี พบว่า เกษตรกรทำนามีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวภาพรวมในระดับมาก สอดคล้องกับจิร

วุฒิ มงคล (2557, น.61-65) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการ ด้านความรู้ และด้านการสนับสนุน ดังนี้

1) ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร ได้แก่

(1) ความต้องการส่งเสริมการแบบรายบุคคล โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การเยี่ยมชมในพื้นที่ การไปพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบรายบุคคลในระดับมากที่สุด

(2) ความต้องการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การจัดทำแปลงเรียนรู้ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้ การจัดการประกวดแข่งขัน โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม ในระดับมากที่สุด

(3) ความต้องการส่งเสริมแบบรายมวลชน โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ หอกระจายข่าวชุมชน เอกสารทางวิชาการ ต้องการการเผยแพร่ผ่านวิทยุชุมชน การรณรงค์ การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต การเผยแพร่ผ่านโทรศัพท์ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบรายมวลชน ในระดับมาก

2) ความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่

(1) ความต้องการความรู้ด้านการผลิต โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การแปรรูปสินค้า การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช ปุ๋ย พันธุ์ การให้ความรู้การเข้าสู่มาตรฐานสินค้า และการเตรียมดินและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการผลิตในระดับมากที่สุด

(2) ความต้องการความรู้ด้านการตลาด โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ช่องทางในการจำหน่ายและการจัดการราคาสินค้า การเพิ่มมูลค่าสินค้า และการจัดสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการตลาด อยู่ในระดับมากที่สุด

(3) ความต้องการความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำเกษตรแปลงใหญ่ โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผลลัพธ์ที่ได้รับหลังจากเข้าร่วม โครงการขึ้นตอนสมัครเข้าร่วมโครงการ และการเลือกพื้นที่เข้าร่วมโครงการ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำเกษตรแปลงใหญ่ ในระดับมากที่สุด

3) ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

(1) ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริม โดยมีความต้องการที่เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีความต้องการการสนับสนุนในประเด็นเรื่องด้านการจัดหาตลาดให้กับสินค้า รองลงมา มีความต้องการการสนับสนุนในประเด็นปัจจัยการผลิต เมล็ดพันธุ์ปุ๋ย ฯลฯ ต้องการการสนับสนุนในประเด็นองค์ความรู้ในการผลิต ต้องการการสนับสนุนในประเด็นการเข้าสู่มาตรฐาน GAP GMP และมีความต้องการการสนับสนุนแหล่งเงินทุน

(2) ความต้องการการสนับสนุนจากแหล่งต่างๆ พบว่ามีความต้องการการสนับสนุนจากผู้จัดการแปลง รองลงมา มีความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ อปท. มีความต้องการการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีและมีความต้องการการสนับสนุนจากภาคเอกชน ตามลำดับ

สรุป ผลการศึกษาโดยรวม พบว่าเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ และความต้องการในวิธีการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ ตามลำดับ

สรุปผลการศึกษาโดยรวม พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ วิธีการส่งเสริม สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเนื้อหาที่ส่งเสริม ตามลำดับ

สรุปผลการศึกษาโดยรวม พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนครอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประเด็นปัญหา รองลงมา คือ ด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ และประเด็นปัญหาน้อยสุด คือ ด้านการสนับสนุน

6.5 ปัญหา ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร

6.5.1 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร

ว่าที่ร้อยตรีสมพงษ์ ภาคี (2555, น.79) ศึกษาเรื่องการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกร อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกรมีปัญหาที่คล้ายคลึงกันในระดับมาก ในประเด็นการจัดการปลูกและดูแลรักษา ปัญหาระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาด้านแหล่งน้ำ ประเด็นการใช้วัตถุอันตราย และประเด็นบันทึกข้อมูล ซึ่งไม่สอดคล้องกับ เชิด

ดีเกิด (2550, น. 92) ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับมากด้านการขาดน้ำในช่วงฝนทิ้งช่วง และสารเคมีราคาแพง สอดคล้องกับ บุญชื่น วิทยากรณ์ (2548) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรจังหวัดนครปฐม พบว่าเกษตรกรประสบปัญหาในเรื่อง ปุ๋ยอินทรีย์หายากและมีราคาแพง มากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาแหล่งน้ำสะอาดมีไม่เพียงพอต่อการใช้ตลอดปี และสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชหายากและมีราคาแพง ตามลำดับ

6.5.2 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร

ว่าที่ร้อยตรี สมพงษ์ ภาติ (2555, น.77) ศึกษาเรื่องการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกร อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการรัฐสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี และเกษตรกรทั่วไปเสนอแนะให้รัฐถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมแก่เกษตรกรผู้สนใจ เกษตรกรมีปัญหา มากที่สุดในประเด็นการจัดการผลัดก่อนการเก็บเกี่ยว สอดคล้องกับ ปรีชา นาจรูญ (2556, น.72) ศึกษาเรื่องการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีข้อเสนอแนะให้รัฐสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ส่วนเชิด ดีเกิด (2550, น. 92) ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะอยากให้รัฐจัดการระบบชลประทานและสนับสนุนชุดสระน้ำขนาดเล็ก สอดคล้องกับบุญชื่น วิทยากรณ์ (2548) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรจังหวัดนครปฐม พบว่าเกษตรกรได้เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่มีการบริการข้อมูลแหล่งจัดซื้อจัดหาปุ๋ยอินทรีย์ และสารชีวอินทรีย์ที่มีคุณภาพ ราคาไม่สูงเกิน แหล่งจำหน่ายพันธุ์หน่อไม้ฝรั่งพันธุ์ดี ในราคายุติธรรม ตลอดจนให้ดำเนินการจัดหาแหล่งน้ำสะอาดเพื่อการเกษตรให้เพียงพอ และให้มีการฝึกอบรมเรื่อง การควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีชีวภาพ ส่วนจิรวุฒิ มงคล (2557, น. 65) ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะใน 2 ด้าน คือ

- 1) ด้านการส่งเสริม เกษตรกรเสนอแนะให้รัฐหาแหล่งจำหน่ายหรือตลาดจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม รองลงมาเสนอแนะให้หน่วยราชการให้ความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าเช่น ข้าวกล้อง ข้าวฮาง จัดหาตลาดในการจำหน่ายสินค้า เสนอแนะให้หน่วยงานเกษตรให้ความรู้เรื่องโรคข้าว เสนอแนะให้ทางราชการช่วยเหลือทุกด้าน และหาตลาดรับซื้อที่ราคาเป็นธรรม
- 2) ด้านการสนับสนุน เกษตรกรเสนอแนะให้หน่วยราชการมาสนับสนุนกลุ่มในด้านปัจจัยการผลิต รองลงมาเสนอแนะให้มีโรงสีข้าว ลานตาก มาใช้ในกลุ่ม เสนอแนะให้ทางราชการ

ช่วยเหลือทุกด้านในกิจกรรมของกลุ่ม และเสนอแนะให้สนับสนุนเครื่องจักร เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า เช่น โรงสีข้าวกล้อง ข้าวขาว เครื่องแป็คกิ่ง

กล่าวโดยสรุป จากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความ ต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่างานวิจัย ดังกล่าวได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ เรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพทางสังคม จำนวนแรงงานในภาคการเกษตรจำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้ จากภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร ความต้องการส่งเสริมการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการ ผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร โดยการวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการนำตัวแปรดังกล่าวมากำหนดกรอบการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ปี 2559/60 ซึ่งมีพื้นที่ดำเนินการใน 2 ตำบล ของอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ได้แก่ ตำบลบ้านแก้ง จำนวน 200 ราย และตำบลนาคู่อ จำนวน 200 ราย รวมทั้งสิ้น 400 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการดังนี้

1.2.1 การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ขนาดกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากประชากร 400 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

สูตร

$$N = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ประชากรตัวอย่างหรือกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อน (ในที่นี้กำหนดที่ระดับ 0.07)

$$n = \frac{400}{1 + 400(0.07)^2}$$

$$n = 135.13$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จึงเท่ากับ 136 คน

1.2.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้แก่ การจับสลากจากรายชื่อประชากร เกษตรกรผู้สมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตำบลบ้านแก้ง และตำบลนาคู อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จนได้จำนวนเกษตรกรตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างแต่ละกลุ่ม} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ได้กลุ่มตัวอย่างของแต่ละตำบลดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบลของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ตำบล	หมู่บ้าน	ประชากร (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
1. ตำบลนาคู	นาคู ม.2	70	24
	นาคู ม.7	35	12
	นาคู ม.8	75	25
	นาคู ม.9	20	7
2. ตำบลบ้านแก้ง	นาโสก ม.3	52	17
	นาโสก ม.4	26	9
	นาทุ่งมั่ง ม.6	85	29
	หนองเรือทอง ม.7	37	13
รวมทั้งหมด		400	136

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Close – Ended Question) และปลายเปิด (Open – Ended Question) โดยแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ข้อมูล สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพทางสังคม จำนวนแรงงานในภาคการเกษตรจำนวนและ ลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้จากภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร มีลักษณะคำถาม เป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด มีคำตอบให้เลือกเป็นแบบให้เลือกคำตอบเดียว แบบให้เลือกตอบ หลายคำตอบ และเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตร ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย ด้าน แหล่งน้ำด้านพื้นที่ปลูก ด้านการใช้วัตถุดิบตรงทางการเกษตร ด้านการจัดการคุณภาพใน กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการขน ย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลิตผล ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เป็นคำถามแบบ ปลายปิดให้เลือกตอบว่าถูกหรือผิด วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) มีการกำหนดคะแนนเป็น 2 ระดับ คือให้คะแนนถูก เท่ากับ 1 คะแนน ผิด 0 คะแนน

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำถามให้เลือกเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ โดยกำหนดคะแนนในแต่ละระดับดังนี้

- 1 คะแนน เท่ากับ ระดับความต้องการน้อยที่สุด
- 2 คะแนน เท่ากับ ระดับความต้องการน้อย
- 3 คะแนน เท่ากับ ระดับความต้องการปานกลาง
- 4 คะแนน เท่ากับ ระดับความต้องการมาก
- 5 คะแนน เท่ากับ ระดับความต้องการมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่ เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ด้านการสนับสนุน คำถามมีลักษณะเป็น 5 ระดับปัญหา แต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

- 1 คะแนน เท่ากับ ระดับปัญหาน้อยที่สุด
- 2 คะแนน เท่ากับ ระดับปัญหาน้อย
- 3 คะแนน เท่ากับ ระดับปัญหาปานกลาง

4 คะแนน เท่ากับ ระดับปัญหามาก

5 คะแนน เท่ากับ ระดับปัญหามากที่สุด

และ ข้อเสนอแนะที่มีต่อการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้ การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ด้านการสนับสนุน คำถามมีลักษณะเป็น 5 ระดับความคิดเห็น และแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

1 คะแนน เท่ากับ เห็นด้วยน้อยที่สุด

2 คะแนน เท่ากับ เห็นด้วยน้อย

3 คะแนน เท่ากับ เห็นด้วยปานกลาง

4 คะแนน เท่ากับ เห็นด้วยมาก

5 คะแนน เท่ากับ เห็นด้วยมากที่สุด

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับสัมภาษณ์เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องที่จะศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างเครื่องมือ

2.2.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับแนวคิดในการศึกษา

2.2.3 นำเครื่องมือที่จัดสร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา เพื่อตรวจสอบว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดได้ตรงตามความต้องการและครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาหรือไม่ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหาและให้คำแนะนำเพิ่มเติมในข้อบกพร่อง จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3.2 การทดสอบความเชื่อถือ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปทดสอบกับเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วม โครงการนาแปลงใหญ่ตำบลบ้านแก้ง และตำบลนาคู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน

30 ราย เพื่อทดสอบความเข้าใจของเกษตรกร ความถูกต้องและเหมาะสมของเนื้อหา และนำมาวิเคราะห์ตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของการวัด ด้วยการคำนวณหาค่า Cronbach Alpha แล้วนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขก่อนจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้สัมภาษณ์จริง

โดยการคำนวณหาค่า Cronbach Alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ (ตามรายละเอียดในภาคผนวก ข)

ตอนที่ 2 ความรู้การผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยคำนวณค่าความเที่ยงของแบบทดสอบโดยใช้สูตร คูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 ได้ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบเท่ากับ 0.79

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ได้ค่า alpha เท่ากับ 0.892

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

4.1 ปัญหา ได้ค่า alpha เท่ากับ 0.920

4.2 ข้อเสนอแนะ ได้ค่า alpha เท่ากับ 0.815

ซึ่งหมายความว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยนี้มีค่าความเชื่อถือได้ในเกณฑ์สูง และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวม โดยวิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้สมัครเข้าร่วม โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตำบลบ้านแก้ง และตำบลนาคู่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ตามแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น จำนวน 136 ราย ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บรวบรวม ดังนี้

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิธีสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างตามแบบสัมภาษณ์ ในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม 2561 ถึงเดือนสิงหาคม 2561 ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บรวบรวม ดังนี้

3.1.1 เตรียมการสัมภาษณ์ มีการดำเนินการ ดังนี้

1) การกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะเก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

2) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ปากกา ดินสอ ยางลบ

3) ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ข้อมูลเกษตรกร ตามแผนที่กำหนด เก็บข้อมูลได้ทั้งหมด 136 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.0

3.1.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้ผู้สัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้ให้สัมภาษณ์

2) ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

3.1.3 ขั้นตอนสิ้นสุดของการสอบถาม มีดังต่อไปนี้

1) การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างก่อนจะสิ้นสุดการสัมภาษณ์

2) กล่าวขอบคุณ กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัย มีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการจัดอันดับ (Ranking) ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum value) ค่าสูงสุด (Maximum value) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการจัดอันดับ (Ranking)

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum value) ค่าสูงสุด (Maximum value) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการจัดอันดับ (Ranking)

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum value) ค่าสูงสุด (Maximum value) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการจัดอันดับ (Ranking) เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำถามให้เลือกเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ การแปลความหมายระดับของความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ด้วยวิธีการนำค่าเฉลี่ยน้ำหนัก (Weight Mean Score) ในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงระดับความต้องการ} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ย แบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับความต้องการปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับความต้องการมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับความต้องการมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum value) ค่าสูงสุด (Maximum value) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการจัดอันดับ (Ranking) เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำถามให้เลือกเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) คำถามมีลักษณะเป็น 5 ระดับปัญหา การแปลความหมายระดับปัญหาของการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ด้วยวิธีการนำค่าเฉลี่ยน้ำหนัก (Weight Mean Score) ในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงระดับปัญหา} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ย แบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	มีปัญหาในระดับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมากที่สุด

และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน มาประเมินระดับความคิดเห็น 5 ระดับตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 136 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

1.1 ข้อมูล สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และสถานภาพทางสังคม ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n = 136

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	47	34.6
หญิง	89	65.4
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 30 ปี	1	0.7
30-40	8	5.9
41-50	42	30.9
51-60	55	40.4
61 -70	30	22.1
ค่าต่ำสุด = 29 ปี ค่าสูงสุด= 69 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 53.57 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.146		
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	2	1.5
ประถมศึกษา	64	47.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	26	19.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	30	22.1
อนุปริญญา หรือ ปวส	11	8.0
ปริญญาตรี	3	2.2
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1 – 3 คน	49	36.0
4 – 6 คน	85	62.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 7 คน	2	1.5
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 7 คน		
ค่าเฉลี่ย = 4.10 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.507		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 136

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
5.สถานภาพทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มทาง		
การเกษตร		
เป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	136	100.0
กลุ่มเกษตรกร	136	100.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	17	12.5
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	15	11.0
กลุ่มลูกค้าธ.ก.ส	58	42.6

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม มีผลการศึกษา ดังนี้

เพศ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 65.4 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 34.6 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 40.4 มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 30.9 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 22.1 มีอายุระหว่าง 61 - 70 ปี ร้อยละ 5.9 มีอายุระหว่าง 30 - 40 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 0.7 อายุ น้อยกว่า 30 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 53.57 ปี มีอายุน้อยที่สุด 29 ปี และอายุมากที่สุด 69 ปี

ระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 47.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 22.1 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ร้อยละ 19.1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 8.1 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. ร้อยละ 2.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและน้อยที่สุด ร้อยละ 1.5 ไม่ได้ศึกษา ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 62.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน รองลงมา ร้อยละ 36.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน ร้อยละ 1.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 7 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.10 คน น้อยที่สุด 1 คน และมากที่สุด 7 คน

สถานภาพทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร โดยเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันทางการเกษตร จากการศึกษาครั้งนี้ ร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 42.6 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าช.ก.ส. ร้อยละ 12.5 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 11.0 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ตามลำดับ

1.2 สภาพพื้นฐานเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ได้แก่ จำนวนแรงงานในภาคการเกษตรจำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้จากภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานเศรษฐกิจของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n = 136

สภาพพื้นฐานเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
1. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร		
1	31	22.8
2	82	60.3
3	20	14.7
4	4	2.2
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าเฉลี่ย = 1.96		
ค่าสูงสุด = 4 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.682		
2. จำนวน และลักษณะการถือครองที่ดิน		
พื้นที่ตนเอง		
น้อยกว่า 5 ไร่	10	7.4
5 - 10 ไร่	46	33.8
11 -15 ไร่	49	36.0
16 -20 ไร่	21	15.4
21-25 ไร่	10	7.4
ค่าต่ำสุด = 2 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 12.32 ไร่		
ค่าสูงสุด = 25 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.027		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 136

สภาพพื้นฐานเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
3. รายได้จากภาคการเกษตร ต่อปี (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	3	2.2
10,001 – 40,000	60	44.1
40,001 – 80,000	58	42.6
80,001 – 120,000	10	7.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 120,001	5	3.7
ค่าต่ำสุด = 7,500 บาท ค่าเฉลี่ย = 48,582.35 บาท		
ค่าสูงสุด = 130,500 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.713		
4. รายได้จากนอกภาคการเกษตร ต่อปี (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	78	57.4
10,001 – 40,000	42	30.9
40,001 – 80,000	15	11.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 80,001	1	0.7
ค่าต่ำสุด = 2,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 7,250 บาท		
ค่าสูงสุด = 120,000 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.862		

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นถึงจำนวน แรงงานในภาคการเกษตร จำนวน และลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้จากภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร ดังนี้

จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร จากการศึกษา พบว่า ร้อยละ 60.3 มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร 2 คน รองลงมา ร้อยละ 22.8 มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร 1 คน ร้อยละ 14.7 มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร 3 คน ร้อยละ 2.2 มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร 4 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร ในครัวเรือนเฉลี่ย 1.96 คน น้อยที่สุด 1 คน และมากที่สุด 4 คน

จำนวน และลักษณะการถือครองที่ดิน

พื้นที่ตนเอง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.0 มีพื้นที่ของตนเอง จำนวน 11-15 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 33.8 มีพื้นที่ของตนเอง จำนวน 5-15 ไร่ ร้อยละ 15.4 มีพื้นที่ของตนเอง

จำนวน 16-20 ไร่ ร้อยละ 7.4 มีพื้นที่ของตนเอง จำนวน 21-25 ไร่ และ ร้อยละ 7.4 มีพื้นที่ของตนเอง จำนวนน้อยกว่า 5 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 12.32 ไร่ มีพื้นที่ของตนเอง ต่ำสุด 2 ไร่ และสูงสุด 25 ไร่

รายได้จากในภาคการเกษตร ต่อปี (บาท) จากการศึกษา พบว่า มีเกษตรกร ร้อยละ 44.1 มีรายได้จากภาคการเกษตร ต่อปี จำนวน 10,001 – 40,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 42.6 มีรายได้จากภาคการเกษตร ต่อปี จำนวน 40,001 – 80,000 บาท ร้อยละ 7.4 มีรายได้จากภาคการเกษตร ต่อปี จำนวน 80,001 – 120,000 บาท ร้อยละ 3.7 มีรายได้จากภาคการเกษตร ต่อปี จำนวน มากกว่าหรือเท่ากับ 120,000 บาท ร้อยละ 2.2 มีรายได้จากภาคการเกษตร ต่อปี จำนวน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้ในภาคการเกษตรต่อปี เฉลี่ย จำนวน 48,582.35 บาท มีรายได้ในภาคการเกษตรต่อปี ต่ำสุด จำนวน 7,500 บาท มีรายได้ในภาคการเกษตรต่อปี สูงสุด จำนวน 130,500 บาท ไร่

รายได้จากนอกภาคการเกษตร ต่อปี (บาท) จากการศึกษา พบว่ามีเกษตรกร ร้อยละ 57.4 มีรายได้จากนอกภาคการเกษตร ต่อปี จำนวน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 30.9 มีรายได้จากนอกภาคการเกษตร ต่อปี จำนวน 10,001 – 40,000 บาท ร้อยละ 11.0 มีรายได้จากนอกภาคการเกษตร ต่อปี จำนวน 40,001 – 80,000 บาท ร้อยละ 0.7 มีรายได้จากนอกภาคการเกษตร ต่อปี จำนวน มากกว่าหรือเท่ากับ 80,001 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้เฉลี่ย นอกภาคการเกษตรต่อปี จำนวน 7,250 บาท มีรายได้นอกภาคการเกษตรต่อปี ต่ำสุด จำนวน 2,000 บาท มีรายได้ในนอกภาคการเกษตรต่อปี สูงสุด จำนวน 120,000 บาท

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย ด้านแหล่งน้ำด้านพื้นที่ปลูก ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลิตผล ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม	เฉลย	ตอบถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
n = 136				
1. แหล่งน้ำ				
1.1 เกษตรกรสามารถใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่มีการปนเปื้อนจากสารพิษที่เป็นอันตรายได้	ผิด	135	99.3	1
(คำเฉลยที่ถูกต้อง คือ ควรใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่ปราศจากการปนเปื้อนจากสารพิษที่เป็นอันตราย)	ถูก	119	87.5	5
1.2 เกษตรกรควรหลีกเลี่ยงการใช้น้ำที่อยู่ใกล้คอกสัตว์ หรือไหลผ่านชุมชน				
2. พื้นที่ปลูก				
2.1 เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่ปลูกเคยเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาล คอกสัตว์ โรงเก็บสารเคมีมาก่อนได้	ผิด	111	81.6	10
(คำเฉลยที่ถูกต้อง คือ ไม่ควรใช้พื้นที่ปลูกที่เคยเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาล คอกสัตว์ โรงเก็บสารเคมีมาก่อน)				
2.2 เกษตรกรต้องจัดทำแผนผังแปลงปลูกพืช สถานที่เก็บรักษาสารเคมี ปุ๋ย และสารเคมีที่เติมในดิน สถานที่เก็บผลผลิต และบริเวณใกล้เคียงแปลงปลูก	ถูก	112	86.8	7
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร				
3.1 หากมีการใช้สารเคมี ควรใช้สารเคมีที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย	ถูก	102	75.0	13
3.2 เกษตรกรไม่ต้องอ่านฉลากก่อนใช้สารเคมีสามารถใช้ได้เลยตามความเคยชิน (คำเฉลยที่ถูกต้อง คือ ควร อ่านฉลากก่อนใช้สารเคมี)	ผิด	58	42.6	15
3.3 เมื่อใช้สารเคมีแล้วให้นำมาเก็บไว้ในบ้าน เพื่อความสะดวกในการหยิบใช้ (คำเฉลยที่ถูกต้อง คือ เมื่อใช้สารเคมีแล้วให้นำไปเก็บไว้นอกที่อยู่อาศัย)	ผิด	106	77.9	11
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว				
4.1 ควรเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์และมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้	ถูก	58	42.6	15
4.2 ผลิตผลที่ได้ต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่า 10%	ถูก	118	86.9	6

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดี ที่เหมาะสม	เฉลย	n=136		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว				
5.1 อายุการเก็บเกี่ยวข้าวที่เหมาะสมควรเก็บเกี่ยวข้าว เมื่อเมล็ดในรวงสุก เหลือง 1 ใน 4 ส่วนของรวง (ค่าเฉลี่ยที่ถูกต้อง คือ อายุการเก็บเกี่ยวข้าวที่เหมาะสมควรเก็บเกี่ยวข้าว เมื่อ เมล็ดในรวงสุกเหลือง 3 ใน 4 ส่วนของรวง)	ผิด	106	77.9	11
5.2 สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตรวม โดยไม่ต้องคัดแยกและเก็บเมื่อไรก็ได้ ตามที่ตลาดต้องการ (ค่าเฉลี่ยที่ถูกต้อง คือ การเก็บเกี่ยวผลผลิตควรมีการคัดแยก และเก็บเกี่ยว เมื่อข้าวมีอายุที่เหมาะสม)	ผิด	114	83.8	9
6. การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต				
6.1 เกษตรกรไม่ต้องใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยว และ สามารถกองรวมๆกันไว้ (ค่าเฉลี่ยที่ถูกต้อง คือ ควรใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยว และควรคัดแยกผลผลิต)	ผิด	117	87.6	4
6.2 ให้ขนส่งผลผลิตที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไป ยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว และ/หรือ หลังการตัดแต่งคัดคุณภาพ หรือคัดขนาดแล้ว	ถูก	120	88.2	3
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล				
7.1 เกษตรกรต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบทรายทาง การเกษตร	ถูก	118	86.8	7
7.2 แบบบันทึกข้อมูลจะทำให้สามารถตรวจสอบประวัติย้อนหลังการ ปฏิบัติงานต่างๆในแปลง GAP ของเกษตรกรได้	ถูก	127	93.4	2

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นถึงความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านแหล่งน้ำ เกษตรกร เกือบทั้งหมด ร้อยละ 99.3 มีความรู้ในประเด็นด้านแหล่งน้ำ โดยตอบถูกเรื่องการใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่มีการปนเปื้อนจากสารพิษที่เป็นอันตราย รองลงมา ร้อยละ 87.5 โดยตอบถูกเรื่องการหลีกเลี่ยงการใช้น้ำที่อยู่ใกล้คอกสัตว์ หรือไหลผ่านชุมชน ตามลำดับ

ด้านพื้นที่ปลูก เกษตรกรร้อยละ 86.8 มีความรู้ในประเด็นด้านพื้นที่ปลูก โดยตอบถูกเรื่องจัดทำแผนผังแปลงปลูกพืช สถานที่เก็บรักษาสารเคมี ปุ๋ยและสารเคมีที่เติมในดิน สถานที่เก็บผลผลิต และบริเวณใกล้เคียงแปลงปลูก รองลงมา ร้อยละ 81.6 ตอบถูกเรื่องการหลีกเลี่ยงใช้พื้นที่ปลูกเคยเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาล คอกสัตว์ โรงเก็บสารเคมีมาก่อน ตามลำดับ

ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร เกษตรกร ร้อยละ 77.9 มีความรู้ในประเด็นด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยตอบถูกเรื่องการเก็บสารเคมีไว้ในที่ปลอดภัย รองลงมา ร้อยละ 75.0 ตอบถูกเรื่องการเลือกใช้สารเคมีที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย และร้อยละ 42.6 ตอบถูกเรื่องการอ่านฉลากก่อนใช้สารเคมี ตามลำดับ

ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว เกษตรกร ร้อยละ 86.9 มีความรู้ในประเด็นด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว โดยตอบถูกเรื่องการเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์และมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ รองลงมา ร้อยละ 80.9 ตอบถูกเรื่อง ผลผลิตที่ได้ต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่า 10% ตามลำดับ

ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกร ร้อยละ 83.8 มีความรู้ในประเด็น ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว โดยตอบถูกเรื่องอายุการเก็บเกี่ยวข้าวที่เหมาะสมควรเก็บเกี่ยวข้าว เมื่อเมล็ดในรวงสุกเหลือง 1 ใน 4 ส่วนของรวง รองลงมา ร้อยละ 83.1 ตอบถูกเรื่องการเก็บเกี่ยวผลผลิตรวม โดยไม่ต้องคัดแยกและเก็บเมื่อไรก็ได้ตามที่ตลาดต้องการ ตามลำดับ

ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต เกษตรกร ร้อยละ 88.2 มีความรู้ในประเด็นด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต โดยตอบถูกเรื่องการขนส่งผลผลิตที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว และ/หรือ หลังการตัดแต่งคัดคุณภาพหรือคัดขนาดแล้วรองลงมา ร้อยละ 87.6 ตอบถูกเรื่องการใส่วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยว ตามลำดับ

ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เกษตรกร ร้อยละ 93.4 มีความรู้ในประเด็นด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล โดยตอบถูกเรื่องแบบบันทึกข้อมูลจะทำให้สามารถตรวจสอบประวัติย้อนหลังการปฏิบัติงานต่างๆ ในแปลง GAP ของเกษตรกรได้ รองลงมา ร้อยละ 86.8 ตอบถูกเรื่องเกษตรกรต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 สรุประดับความรู้โดยรวมเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n=136			
จำนวนข้อที่ตอบถูก (ข้อ)	ระดับความรู้	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 4	น้อยที่สุด	0	0.0
4- 6	น้อย	0	0.0
7- 9	ปานกลาง	3	2.2
10-12	มาก	82	60.3
มากกว่า 13	มากที่สุด	51	37.5

ค่าต่ำสุด = 8 ข้อ ค่าสูงสุด = 14 ข้อ
ค่าเฉลี่ย = 11.97 ข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.154 ข้อ

จากตารางที่ 4.4 จากการศึกษาพบว่าเกษตรกร ร้อยละ 60.3 มีความรู้โดยรวมเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 37.5 มีความรู้โดยรวมเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมาก ร้อยละ 2.2 มีความรู้โดยรวมเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับปานกลาง ตามลำดับ โดยมีจำนวนข้อที่ตอบถูกต่ำสุด 8 ข้อ มีจำนวนข้อที่ตอบถูก สูงสุด 14 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 11.97 ข้อ

**ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม
ของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม**

ตารางที่ 4.5 แสดงความต้องการด้านวิธีการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n = 136

ประเด็น	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5 (ร้อยละ)	4 (ร้อยละ)	3 (ร้อยละ)	2 (ร้อยละ)	1 (ร้อยละ)			
1. วิธีการส่งเสริมแบบ รายบุคคล						3.23 (0.6433)	ปานกลาง	3
1.1 การเยี่ยมเยียนรายบุคคล	61 (44.9)	20 (14.7)	15 (11.0)	15 (11.0)	25 (18.4)	3.57 (1.576)	มาก	1
1.2 การไปพบเจ้าหน้าที่ ด้วยตนเอง	23 (16.9)	20 (14.7)	27 (19.9)	35 (25.7)	31 (22.8)	2.77 (1.398)	ปานกลาง	4
1.3 การติดต่อเจ้าหน้าที่ทาง โทรศัพท์	55 (40.4)	14 (10.3)	28 (20.6)	24 (17.5)	15 (11.0)	3.51 (1.445)	มาก	2
1.4 อาสาสมัครเกษตร ปราชญ์เกษตร	35 (26.5)	14 (10.3)	27 (19.0)	41 (30.1)	18 (13.2)	3.07 (1.415)	ปานกลาง	3
2. การส่งเสริมแบบกลุ่ม						4.29 (0.655)	มากที่สุด	1
2.1 การทัศนศึกษาดูงาน	79 (58.1)	26 (19.1)	16 (11.8)	8 (5.9)	7 (5.1)	3.07 (1.415)	ปานกลาง	4
2.2 การจัดทำแปลงสาธิต/ แปลงเรียนรู้	90 (66.2)	12 (8.8)	18 (13.2)	11 (8.1)	5 (3.7)	4.19 (1.171)	มาก	3
2.3 การจัดอบรมและฝึก ปฏิบัติ	84 (61.0)	21 (15.4)	16 (11.8)	12 (8.8)	3 (2.2)	4.26 (1.109)	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5 (ร้อยละ)	4 (ร้อยละ)	3 (ร้อยละ)	2 (ร้อยละ)	1 (ร้อยละ)			
2.4 ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ	99 (72.8)	15 (11.0)	10 (7.4)	9 (6.6)	3 (2.2)	4.46 (1.032)	มากที่สุด	1
3. การส่งเสริมแบบมวลชน						4.13 (0.655)	มาก	2
3.1 เอกสารวิชาการ	85 (62.5)	21 (15.4)	14 (10.3)	13 (9.6)	3 (2.2)	4.26 (1.117)	มากที่สุด	4
3.2 การเผยแพร่ทางวิทยุ	86 (63.2)	14 (10.3)	27 (19.9)	8 (5.9)	1 (0.7)	4.29 (1.026)	มากที่สุด	2
3.3 การเผยแพร่ทางโทรทัศน์	97 (71.3)	6 (4.4)	17 (12.5)	11 (8.1)	5 (3.7)	4.32 (1.184)	มากที่สุด	1
3.4 การเผยแพร่ทาง อินเทอร์เน็ต	57 (41.9)	18 (13.2)	21 (15.4)	20 (14.7)	20 (14.7)	3.53 (1.510)	มาก	5
3.5 การจัดนิทรรศการ	91 (66.9)	14 (10.3)	11 (8.1)	16 (11.8)	4 (2.9)	4.26 (1.194)	มากที่สุด	3

จากตารางที่ 4.5 พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.23) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ การเยี่ยมชมรายบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) การติดต่อเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51) และในระดับปานกลาง 2 ประเด็นคืออาสาสมัครเกษตร ประชาชนเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.07) และการไปพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 2.77)

ด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 4.46) การจัดอบรมและฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.26) และ การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.19) ส่วนในระดับปานกลาง 1 ประเด็นคือการทัศนศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.07)

ด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนในการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.13) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น คือ การเผยแพร่ทางโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 4.32) การเผยแพร่ทางวิทยุ (ค่าเฉลี่ย 4.29) การจัดนิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 4.26) และเอกสารวิชาการ (ค่าเฉลี่ย 4.26) ส่วนในระดับมาก 1 ประเด็นคือ การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 3.53)

ตารางที่ 4.6 ตารางสรุปภาพรวมความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n =136			
ประเด็น	\bar{X}	แปลความ	อันดับ
วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล	3.23	ปานกลาง	3
วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม	4.29	มากที่สุด	1
วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน	4.13	มาก	2
รวมค่าเฉลี่ย	3.88	มาก	-

จากตารางที่ 4.6 แสดงถึงสรุปภาพรวมความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย 3.88) โดยมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย

4.29) รองลงมาต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.13) และต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.23) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ความต้องการด้านความรู้การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ประเด็น	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
2.1 ความรู้ด้านแหล่งน้ำ	92 (67.6)	17 (12.5)	3 (2.2)	8 (5.9)	16 (11.8)	4.18 (1.405)	มาก	6
2.2 ความรู้ด้านพื้นที่ปลูก	105 (77.2)	13 (9.6)	7 (5.1)	7 (5.1)	4 (2.9)	4.53 (1.011)	มากที่สุด	1
2.3 ความรู้ด้านการใช้วัตถุ อันตรายทางการเกษตร	98 (72.3)	11 (8.1)	7 (5.1)	11 (8.1)	9 (6.6)	4.31 (1.268)	มากที่สุด	5
2.4 ความรู้ด้านการจัดการ คุณภาพในกระบวนการผลิต ก่อนการเก็บเกี่ยว	105 (77.2)	8 (5.9)	4 (2.9)	11 (8.1)	8 (5.9)	4.40 (1.226)	มากที่สุด	3
2.5 ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บ เกี่ยว	69 (50.7)	36 (26.5)	8 (5.9)	9 (6.6)	14 (10.3)	4.01 (1.331)	มาก	7
2.6 ความรู้ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการ รวบรวมผลิตผล	103 (75.7)	9 (6.6)	7 (5.1)	9 (6.6)	8 (5.9)	4.40 (1.207)	มากที่สุด	3
2.7 ความรู้ด้านการบันทึก และการจัดเก็บข้อมูล	104 (76.5)	10 (7.4)	7 (5.1)	11 (8.1)	4 (2.9)	4.46 (1.095)	มากที่สุด	2
รวมค่าเฉลี่ย						4.32	มากที่สุด	-

ตารางที่ 4.7 พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ย 4.32) ใน 5 ประเด็นคือด้านพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 4.53) ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.46) ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.40) ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวม

ผลิตผล (ค่าเฉลี่ย 4.40) ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.31) และต้องการความรู้ในระดับมาก 2 ประเด็นคือ ด้านแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.18) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.01) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ความต้องการการสนับสนุนการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ประเด็น	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
1. ปัจจัยการผลิต	103 (75.7)	12 (8.8)	7 (5.1)	5 (3.7)	9 (6.6)	4.43 (1.172)	มากที่สุด	5
2. แหล่งเงินทุน	107 (78.7)	11 (8.1)	7 (5.1)	5 (3.7)	6 (4.4)	4.53 (1.054)	มากที่สุด	1
3. การเข้าสู่มาตรฐาน สินค้า GAP	101 (74.3)	17 (12.5)	5 (3.7)	8 (5.9)	5 (3.7)	4.48 (1.061)	มากที่สุด	4
4. ด้านวิธีการปฏิบัติ	104 (76.5)	13 (9.6)	5 (3.7)	10 (7.4)	4 (2.9)	4.49 (1.061)	มากที่สุด	3
5. ขั้นตอนการสมัคร ขอใบรับรอง มาตรฐาน	94 (69.1)	14 (10.3)	9 (6.6)	9 (6.6)	10 (7.4)	4.27 (1.273)	มากที่สุด	6
6. ขั้นตอน/วิธีการ การตรวจแปลง	108 (79.4)	8 (5.9)	4 (2.9)	13 (9.6)	3 (2.2)	4.51 (1.075)	มากที่สุด	2
7. ด้านการต่ออายุ ใบรับรอง	84 (61.8)	18 (13.2)	23 (16.9)	6 (4.4)	5 (3.7)	4.25 (1.114)	มากที่สุด	7
รวมค่าเฉลี่ย						4.42	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4.8 แสดงถึงความต้องการด้านการสนับสนุนการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ย 4.42) ทั้ง 7 ด้าน ดังนี้ ด้านแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 4.53) ด้านขั้นตอน/วิธีการการตรวจแปลง (ค่าเฉลี่ย 4.51) ด้านวิธีการปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.49) ด้านการเข้าสู่มาตรฐานสินค้า GAP

(ค่าเฉลี่ย 4.48) ด้านปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.43) ด้านขั้นตอนการสมัครขอใบรับรองมาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.27) และด้านการต่ออายุใบรับรอง (ค่าเฉลี่ย 4.25) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ตารางสรุปภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n = 136			
ความต้องการ	\bar{X}	แปลความ	อันดับ
ด้านวิธีการส่งเสริม	3.88	มาก	3
ด้านความรู้	4.32	มากที่สุด	2
ด้านการสนับสนุน	4.42	มากที่สุด	1
รวมค่าเฉลี่ย	4.20	มาก	-

จากตารางที่ 4.9 แสดงถึงสรุปภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) โดยมีความต้องการในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ มีความต้องการด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 4.42) และด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.32) ตามลำดับ ส่วนด้านวิธีการส่งเสริมมีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88)

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของ
เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ตารางที่ 4.10 ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของ
เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n = 136

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5 (ร้อยละ)	4 (ร้อยละ)	3 (ร้อยละ)	2 (ร้อยละ)	1 (ร้อยละ)			
1. ด้านวิธีการ								
ส่งเสริม								
1.1 การส่งเสริมจากรัฐไม่ทั่วถึง	51 (37.5)	41 (30.0)	24 (17.6)	8 (5.9)	12 (8.8)	3.82 (1.248)	มาก	1
1.2 เจ้าหน้าที่มีเวลาน้อยขาดการติดตามต่อเนื่อง	60 (14.7)	15 (12.5)	24 (17.6)	17 (12.5)	20 (14.7)	3.57 (1.509)	มาก	2
1.3 เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลไม่ชัดเจน	47 (34.6)	14 (10.3)	21 (15.4)	21 (15.4)	33 (24.3)	3.15 (1.614)	ปานกลาง	5
1.4 มีการอบรมให้ความรู้ไม่เพียงพอ	61 (44.9)	9 (6.6)	23 (16.9)	24 (17.6)	19 (14.0)	3.51 (1.535)	มาก	3
1.5 มีแปลงต้นแบบหรือที่แปลงเรียนรู้น้อยเกินไป	31 (22.8)	30 (22.1)	49 (36.0)	18 (13.2)	8 (5.9)	3.43 (1.152)	มาก	4
1.6 เอกสารเผยแพร่ น้อยเกินไป	17 (8.8)	23 (14.0)	65 (47.8)	19 (14.0)	12 (8.08)	3.10 (1.077)	ปานกลาง	6
รวมค่าเฉลี่ย						3.43	มาก	

จากตารางที่ 4.10 แสดงถึงปัญหาด้านวิธีการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย 3.43) 4 ประเด็น คือ การส่งเสริมจากรัฐไม่ทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 3.82) เจ้าหน้าที่มีเวลาน้อยขาดการติดตามต่อเนื่อง(ค่าเฉลี่ย 3.57) มีการอบรมให้ความรู้ไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.51) มีแปลงต้นแบบหรือที่แปลงเรียนรู้
น้อยเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.43) และมีปัญหาด้านวิธีการในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ

เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.15) และเอกสารเผยแพร่ไม่น้อยเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.10) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ปัญหาด้านความรู้การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n = 136

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5 (ร้อยละ)	4 (ร้อยละ)	3 (ร้อยละ)	2 (ร้อยละ)	1 (ร้อยละ)			
2. ด้านความรู้								
2.1 เนื้อหาเข้าใจ ยาก	18 (13.2)	18 (13.2)	60 (44.1)	25 (18.4)	15 (11.0)	2.99 (1.139)	ปานกลาง	1
2.2 ขาดความรู้ด้าน การใช้วัตถุอันตราย ทางการเกษตร	90 (66.2)	12 (8.8)	18 (13.2)	11 (8.1)	5 (3.7)	2.89 (1.100)	ปานกลาง	3
2.3 ขาดความรู้ด้าน การเก็บเกี่ยวและ การปฏิบัติหลังการ เก็บเกี่ยว	84 (61.0)	21 (15.4)	16 (11.8)	12 (8.8)	3 (2.2)	2.88 (1.136)	ปานกลาง	4
2.4 ขาดความรู้ด้าน การบันทึกและการ จัดเก็บข้อมูล	16 (11.8)	18 (13.2)	60 (44.1)	26 (19.1)	16 (11.8)	2.94 (1.127)	ปานกลาง	2
รวมค่าเฉลี่ย						2.93	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 4.11 แสดงถึงปัญหาด้านความรู้ในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้ในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย 2.93) ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาเข้าใจยาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) ขาดความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

จัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 2.94) ขาดความรู้ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.89) และประเด็นขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.88) ตามลำดับ ตารางที่ 4.12 ปัญหาด้านการสนับสนุนการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n =136

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5 (ร้อยละ)	4 (ร้อยละ)	3 (ร้อยละ)	2 (ร้อยละ)	1 (ร้อยละ)			
3. ด้านการสนับสนุน								
3.1 ขาดการสนับสนุน ปัจจัยการผลิต	15 (11.0)	13 (9.6)	60 (44.1)	26 (19.1)	22 (16.2)	2.80 (1.160)	ปานกลาง	4
3.2 ขาดแหล่งเงินทุน	23 (16.9)	18 (13.2)	27 (38.2)	52 (22.8)	31 (8.8)	3.07 (1.181)	ปานกลาง	2
3.3 ขาดการสนับสนุน ด้านองค์ความรู้	21 (15.4)	16 (11.8)	63 (46.3)	22 (16.2)	1 (10.3)	3.06 (1.147)	ปานกลาง	3
3.4 ขาดการสนับสนุน จากผู้นำชุมชนเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็น ต้น	18 (13.2)	17 (12.5)	75 (55.1)	16 (11.8)	10 (7.4)	3.12 (1.029)	ปานกลาง	1
รวมค่าเฉลี่ย						3.01	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 4.12 แสดงถึงปัญหาด้านการสนับสนุนในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย 3.01) ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ขาดการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.12)ขาดแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 3.07) ขาดการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.06) และขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.80) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 ตารางสรุปภาพรวมปัญหาส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n = 136

ประเด็น	\bar{X}	แปลความ	อันดับ
ด้านวิธีการส่งเสริม	3.23	มาก	1
ด้านความรู้	2.93	ปานกลาง	3
ด้านการสนับสนุน	3.01	ปานกลาง	2
รวมค่าเฉลี่ย	3.05	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 4.13 แสดงถึงสรุปภาพรวมปัญหาการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย 3.05) โดยมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.23) ส่วนปัญหาในระดับปานกลางมี 2 ประเด็นคือด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.01) และด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.93) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะ ด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n = 136

ประเด็น ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5 (ร้อยละ)	4 (ร้อยละ)	3 (ร้อยละ)	2 (ร้อยละ)	1 (ร้อยละ)			
1.ด้านวิธีการส่งเสริม								
1.1 สร้างความรู้ ความเข้าใจกับ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ	120 (88.2)	6 (4.4)	2 (1.5)	4 (2.9)	4 (2.9)	4.72 (0.875)	มากที่สุด	1
1.2 สร้างเกษตรกร ต้นแบบ	113 (83.1)	5 (3.7)	4 (2.9)	3 (2.2)	11 (8.1)	4.51 (1.192)	มากที่สุด	2
1.3 จัดตั้งแปลง ต้นแบบเป็นจุด เรียนรู้ด้าน GAP และนำเกษตรกรไป ดูงาน	93 (66.4)	5 (3.7)	10 (7.4)	9 (6.6)	19 (14.0)	3.51 (1.445)	มาก	3

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 136

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5 (ร้อยละ)	4 (ร้อยละ)	3 (ร้อยละ)	2 (ร้อยละ)	1 (ร้อยละ)			
1.ด้านวิธีการส่งเสริม								
1.4 จัดให้มีการ	99	5	8	12	12	3.07	ปานกลาง	4
ส่งเสริมด้านGAP	(72.8)	(3.7)	(5.9)	(8.8)	(8.8)	(1.415)		
อย่างสม่ำเสมอและมี								
การติดตาม								
ประเมินผลเป็นระยะ								
รวมค่าเฉลี่ย						4.38	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4.14 แสดงถึงสรุปภาพรวมข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านวิธีการในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ย 4.38) 2 ประเด็น ได้แก่ สร้างความรู้ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ(ค่าเฉลี่ย 4.72) สร้างเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 4.51) มีข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก 1 ประเด็น คือ จัดตั้งแปลงต้นแบบเป็นจุดเรียนรู้ด้านGAP และนำเกษตรกรไปดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.51) และมีข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมในระดับปานกลาง คือ จัดให้มีการส่งเสริมด้านGAP อย่างสม่ำเสมอและมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ (ค่าเฉลี่ย 3.07) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะ ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n = 136

ประเด็น ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5 (ร้อยละ)	4 (ร้อยละ)	3 (ร้อยละ)	2 (ร้อยละ)	1 (ร้อยละ)			
2.ด้านความรู้ เกี่ยวกับการผลิต ข้าวตาม มาตรฐานเกษตร ที่ดีที่เหมาะสม								
2.1 ถ่ายทอด ความรู้ด้วยวิธีการ ที่เกษตรกรเข้าใจ ได้ง่ายไม่ซับซ้อน	79 (58.1)	26 (19.1)	16 (11.8)	8 (5.9)	7 (5.1)	4.15 (1.427)	มาก	3
2.2 ถ่ายทอด ความรู้เกี่ยวกับข้อ ปฏิบัติ GAP ให้ เกษตรกรรายกลุ่ม ย่อย	90 (66.2)	12 (8.8)	18 (13.2)	11 (8.1)	5 (3.7)	4.17 (1.438)	มาก	2
2.3 สร้าง เกษตรกรผู้นำ ด้าน GAP ในทุก พื้นที่ เช่น ตำบล หมู่บ้าน เพื่อให้ สามารถกระจาย ความรู้สู่ชุมชนได้	84 (61.0)	21 (15.4)	16 (11.8)	12 (8.8)	3 (2.2)	4.33 (1.155)	มาก ที่สุด	1
รวมค่าเฉลี่ย						4.21	มาก ที่สุด	-

จากตารางที่ 4.15 แสดงถึงสรุปภาพรวมข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ด้านความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ย 4.21) โดยมีข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุดในพื้นที่สร้าง

เกษตรกรผู้นำด้าน GAP ในทุกพื้นที่ เช่น ตำบล หมู่บ้าน เพื่อให้สามารถกระจายความรู้สู่ชุมชนได้ (ค่าเฉลี่ย 4.33) มีข้อเสนอแนะ ด้านความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมในระดับมาก 2 ประเด็น คือ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับข้อปฏิบัติ GAP ให้เกษตรกรรายกลุ่มย่อย (ค่าเฉลี่ย 4.17) และถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่เกษตรกรเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน (ค่าเฉลี่ย 4.15) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 ข้อเสนอแนะ ด้านการสนับสนุนการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	(ร้อย ละ)	(ร้อย ละ)	(ร้อยละ)	(ร้อย ละ)	(ร้อย ละ)			
3. ด้านการสนับสนุน								
3.1 รัฐจัดหา/ประสาน แหล่งปัจจัยการผลิตราคา ถูก	104 (76.5)	10 (7.4)	8 (5.9)	12 (8.8)	2 (1.5)	4.49 (1.040)	มากที่สุด	2
3.2 หาแหล่งทุนราคาถูก	91 (66.9)	16 (11.8)	10 (7.4)	12 (8.8)	7 (5.1)	4.26 (1.225)	มากที่สุด	3
3.3 บูรณาการทุกด้าน ระหว่างหน่วยงานเช่น กรมวิชาการเกษตร สถาบันการศึกษาเช่น มหาวิทยาลัย	115 (84.6)	8 (5.9)	4 (2.9)	4 (2.9)	5 (3.7)	4.65 (1.955)	มากที่สุด	1
3.4 สร้างความรู้ความ เข้าใจและชี้ให้ผู้ผู้นำเห็นถึง ความสำคัญของการเข้าสู่ มาตรฐาน GAP	117 (86.0)	5 (3.7)	5 (3.7)	3 (2.2)	6 (4.4)	4.65 (0.985)	มากที่สุด	1
รวมค่าเฉลี่ย						4.51	มากที่สุด	-

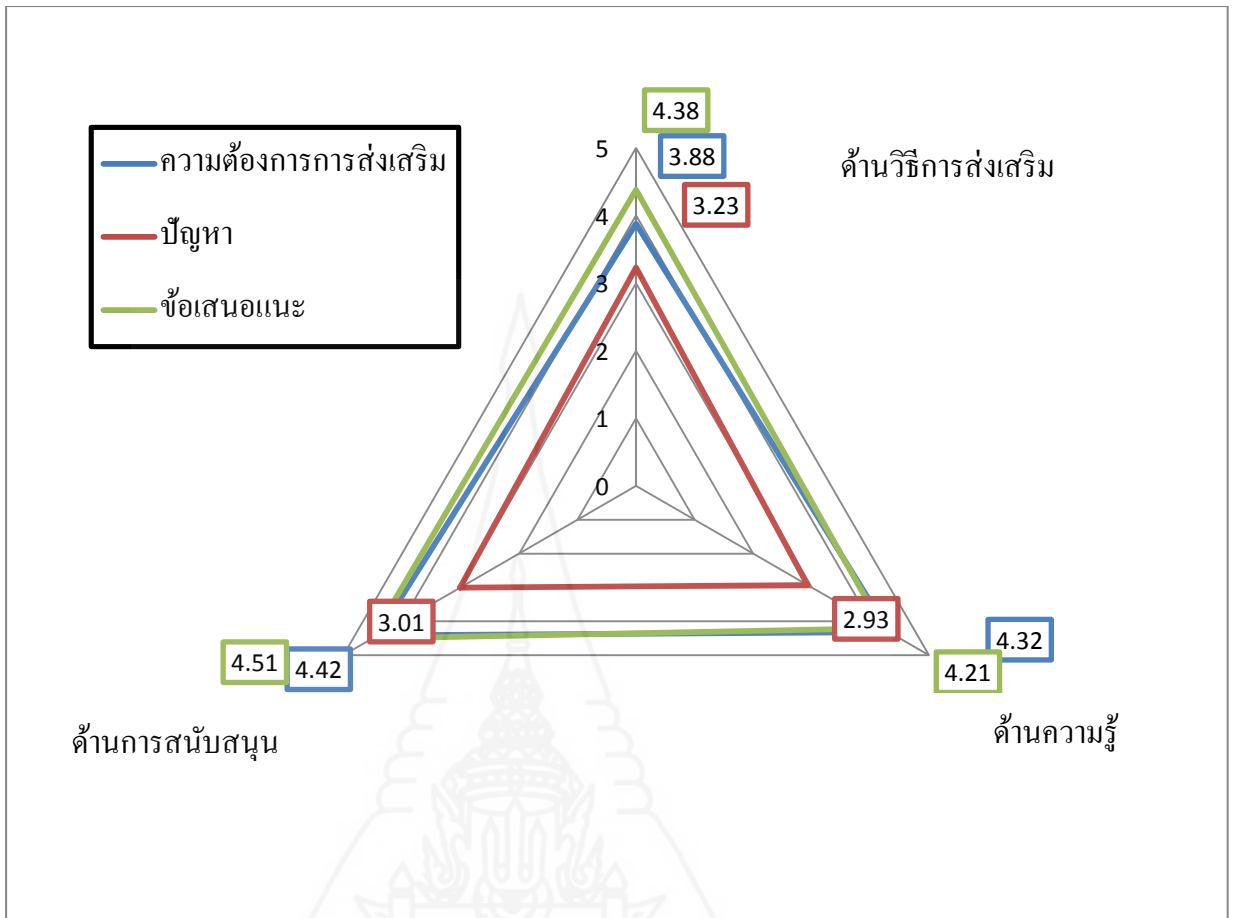
จากตารางที่ 4.16 แสดงถึงสรุปภาพรวมข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ด้านการสนับสนุนการผลิตข้าวส่งเสริมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ สร้างความรู้ความเข้าใจและชี้ให้ผู้ผู้นำ

เห็นถึงความสำคัญของการเข้าสู่มาตรฐาน GAP (ค่าเฉลี่ย 4.65) บูรณาการทุกด้าน ระหว่างหน่วยงานเช่น กรมวิชาการเกษตร สถาบันการศึกษาเช่นมหาวิทยาลัย (ค่าเฉลี่ย 4.65) รัฐบาล/ประสานแหล่งปัจจัยการผลิตราคาถูก (ค่าเฉลี่ย 4.49) และหาแหล่งทุนราคาถูก (ค่าเฉลี่ย 4.26) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 ตารางสรุปภาพรวมข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ประเด็น	\bar{X}	แปลความ	อันดับ
ด้านวิธีการส่งเสริม	4.38	มากที่สุด	2
ด้านความรู้	4.21	มากที่สุด	3
ด้านการสนับสนุน	4.51	มากที่สุด	1
รวมค่าเฉลี่ย	4.37	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4.17 แสดงถึงสรุปภาพรวมข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะทั้ง 3 ด้านในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ย4.37) โดยเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน(ค่าเฉลี่ย 4.38) รองลงมาด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.38) และด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.21) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.1 แผนผังใยแมงมุมแสดงระดับความต้องการการส่งเสริม ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านการสนับสนุนการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 = ระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 = ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 = ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 = ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.20 - 5.00 = ระดับมากที่สุด

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้เสนอประเด็นสำคัญจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม 2) ความรู้การผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม 3) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม และ 4) ปัญหา ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ปี 2559/60 ในพื้นที่ 2 ตำบล ของอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จำนวน 400 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณ Yamane โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 136 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.0 ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ปี 2559/60 ในพื้นที่ 2 ตำบล ของอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม และสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรตามสัดส่วนในแต่ละหมู่บ้าน วิธีการสุ่ม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอนได้แก่ ตอน 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม 2) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม 3) ความต้องการการส่งเสริม

การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม และ4)ปัญหา ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วทั้งฉบับเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ด้านความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ให้สมบูรณ์ และมีความถูกต้องตามเนื้อหาที่จะนำไปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ต่อไป และทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ กับเกษตรกรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 ราย นำผลการสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ (reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ในแต่ละตอน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

1) สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.4 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 53.57 ปี ร้อยละ 47.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ 4.10 คน และยังพบอีกว่าด้านสถานภาพทางสังคม เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และเกือบครึ่งเป็นกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร เฉลี่ยครัวเรือนละ 1.96 คน เกษตรกรทั้งหมดมีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง มีจำนวนที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ย 12.32 ไร่ มีรายได้ภาคการเกษตร เฉลี่ย 48,582.35 บาท ต่อปี และมีรายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 7,250 บาทต่อปี

1.3.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

1) ด้านแหล่งน้ำ พบว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความรู้ด้านแหล่งน้ำเรื่องการใช้ น้ำจากแหล่งน้ำที่มีการปนเปื้อนจากสารพิษที่เป็นอันตราย รองลงมา เรื่องการหลีกเลี่ยงการใช้ น้ำที่อยู่ใกล้คอกสัตว์ หรือไหลผ่านชุมชน

2) **ด้านพื้นที่ปลูก** พบว่าเกษตรกรส่วนมาก มีความรู้ในประเด็นด้านพื้นที่ปลูก เรื่องการจัดทำแผนผังแปลงปลูกพืช สถานที่เก็บรักษาสารเคมี ปุ๋ยและสารเคมีที่เดิมในดิน สถานที่เก็บผลผลิต และบริเวณใกล้เคียงแปลงปลูก รองลงมา เรื่องการหลีกเลี่ยงใช้พื้นที่ปลูกเคยเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาล คอกสัตว์ โรงเก็บสารเคมีมาก่อน

3) **ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร** พบว่าเกษตรกรเกินกว่าครึ่ง มีความรู้ในประเด็นด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร เรื่องการอ่านฉลากก่อนใช้สารเคมี รองลงมา เรื่องการเลือกใช้สารเคมีที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย และน้อยที่สุดเรื่อง การเก็บสารเคมีไว้ในที่ปลอดภัย

4) **ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว** พบว่าเกษตรกร ส่วนมาก มีความรู้ในประเด็นด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว เรื่องการเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์และมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ รองลงมา เรื่องผลผลิตที่ได้ต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่า 10%

5) **ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว** พบว่าเกษตรกรส่วนมาก มีความรู้ในประเด็น ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เรื่องอายุการเก็บเกี่ยวข้าวที่เหมาะสมควรเก็บเกี่ยวข้าว เมื่อเมล็ดในรวงสุกเหลือง 1 ใน 4 ส่วนของรวง รองลงมา เรื่องการคัดแยกผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว

6) **ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต** พบว่า เกษตรกร ส่วนมากมีความรู้ในประเด็นด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต เรื่องการขนส่งผลผลิตที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว และ/หรือ หลังการตัดแต่งคัดคุณภาพหรือคัดขนาดแล้ว รองลงมา เรื่องการใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยว

7) **ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล** พบว่า เกษตรกร เกือบทั้งหมดมีความรู้ในประเด็นด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เรื่องแบบบันทึกข้อมูลจะทำให้สามารถตรวจสอบประวัติย้อนหลังการปฏิบัติงานต่างๆในแปลง GAP ของเกษตรกรได้ รองลงมาเรื่องเกษตรกรต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

1.3.3 ระดับความรู้โดยรวมเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนมาก มีความรู้โดยรวมเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมาก รองลงมา เกินกว่าครึ่ง มีความรู้โดยรวมเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับปานกลาง

1.3.4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม

ของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

1) ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม

(1) ด้านวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.23) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ การเยี่ยมชมรายบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) การติดต่อเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51) และในระดับปานกลาง 2 ประเด็นคืออาสาสมัครเกษตร ประชาชนเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.07) และการไปพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 2.77)

(2) ด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 4.46) การจัดอบรมและฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.26) การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.19) และในระดับปานกลาง 1 ประเด็นคือการทัศนศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.07) ตามลำดับ

(3) ด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนในการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.13) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น คือ การเผยแพร่ทางโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 4.32) การเผยแพร่ทางวิทยุ (ค่าเฉลี่ย 4.29) การจัดนิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 4.26) เอกสารวิชาการ (ค่าเฉลี่ย 4.26) และในระดับมาก 1 ประเด็นคือ การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 3.53) ตามลำดับ

สรุปโดยภาพรวม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายกลุ่มในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) รองลงมาต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.13) และต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.23) ตามลำดับ

2) ความต้องการด้านความรู้การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่

เหมาะสม

สรุปโดยภาพรวมพบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็นคือด้านพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 4.53) ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.46) ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.40) ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลิตผล (ค่าเฉลี่ย 4.40) ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.31) และต้องการความรู้ในระดับมาก 2 ประเด็นคือ ด้านแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.18) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.01) ตามลำดับ

3) ความต้องการการสนับสนุนการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดี

ที่เหมาะสม

สรุปโดยภาพรวม พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ด้าน ดังนี้ ด้านแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 4.53) ด้านขั้นตอน/วิธีการการตรวจแปลง (ค่าเฉลี่ย 4.51) ด้านวิธีการปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.49) ด้านการเข้าสู่มาตรฐานสินค้า GAP (ค่าเฉลี่ย 4.48) ด้านปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.43) ด้านขั้นตอนการสมัครขอใบรับรองมาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.27) และด้านการต่ออายุใบรับรอง (ค่าเฉลี่ย 4.25) ตามลำดับ

1.3.5 ปัญหา การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

1) ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม

พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการในระดับมาก 4 ประเด็น คือ การส่งเสริมจากรัฐไม่ทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 3.82) เจ้าหน้าที่มีเวลาน้อยขาดการติดตามต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.57) มีการอบรมให้ความรู้ไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.51) มีแปลงต้นแบบหรือที่แปลงเรียนรู้ค่อยๆหายไป (ค่าเฉลี่ย 3.43) และมีปัญหาด้านวิธีการในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.15) และเอกสารเผยแพร่ค่อยๆหายไป (ค่าเฉลี่ย 3.10) ตามลำดับ

2) ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาเข้าใจยาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) ขาดความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 2.94) ขาดความรู้ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.89) และประเด็นขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.88) ตามลำดับ

3) ปัญหาด้านการสนับสนุนการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ขาดการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.12 ขาดแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 3.07) ขาดการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.06) และขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.80) ตามลำดับ

สรุปพบว่า เกษตรกรมีปัญหา ด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.23) รองลงมามีปัญหาในระดับปานกลางด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.01) และด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.93) ตามลำดับ

1.3.6 ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

1) ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม

สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ สร้างความรู้ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ (ค่าเฉลี่ย 4.72) สร้างเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 4.51) มีข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก 1 ประเด็น คือ จัดตั้งแปลงต้นแบบเป็นจุดเรียนรู้ด้าน GAP และนำเกษตรกรไปดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.51) และมีข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมในระดับปานกลาง คือ จัดให้มีการส่งเสริมด้าน GAP อย่างสม่ำเสมอและมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ (ค่าเฉลี่ย 3.07) ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะด้านความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม

สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ด้านความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมในระดับมากที่สุด คือ สร้างเกษตรกรผู้นำด้าน GAP ในทุกพื้นที่ เช่น ตำบล หมู่บ้าน เพื่อให้สามารถกระจายความรู้สู่ชุมชนได้ (ค่าเฉลี่ย 4.33) มีข้อเสนอแนะ ด้านความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมในระดับมาก 2 ประเด็น คือ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับข้อปฏิบัติ GAP ให้เกษตรกรรายกลุ่มย่อย (ค่าเฉลี่ย 4.17) และถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่เกษตรกรเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน (ค่าเฉลี่ย 4.15) ตามลำดับ

3) ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม

สรุปข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ด้านการสนับสนุนการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ สร้างความรู้ความเข้าใจและชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเข้าสู่มาตรฐาน GAP (ค่าเฉลี่ย 4.65) บูรณาการทุกด้าน ระหว่างหน่วยงานเช่น กรมวิชาการเกษตร สถาบันการศึกษาเช่นมหาวิทยาลัย (ค่าเฉลี่ย 4.65) รัฐบาล/ประสานแหล่งปัจจัยการผลิตราคาถูก (ค่าเฉลี่ย 4.49) และหาแหล่งทุนราคาถูก (ค่าเฉลี่ย 4.26) ตามลำดับ

สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะทั้ง 3 ด้านในระดับมากที่สุด ดังนี้ ด้านการสนับสนุน(ค่าเฉลี่ย 4.38) รองลงมาด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.38) และด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.21) ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

(1) สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรเกินกว่าครึ่ง เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 53.57 ปี เกษตรกรเกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 1.65 คน ด้านสถานภาพทางสังคม เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และเกือบครึ่งเป็นกลุ่มลูกค้า ร.ก.ส. ซึ่งใกล้เคียง กับ เกษรภรณ์ เข็มขาว (2557, น.54) ที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี ที่พบว่า เกษตรกรทำนาเกือบครึ่ง มีอายุเฉลี่ย 50.35 ปี เกษตรกรมากกว่าครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรทำนาทั้งหมดเป็นกลุ่มลูกค้าร.ก.ส.แต่ต่างกันเรื่องเกษตรกรเกินกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจุบันเพศหญิง ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมมากขึ้น อาจเป็นผลมาจากนโยบายการส่งเสริมจากภาครัฐให้เพศหญิงได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ได้แก่ นโยบายบทบาทสตรีที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากองค์กรการพัฒนาชุมชน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

(2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร เฉลี่ยครัวเรือนละ 1.96 คน ซึ่งใกล้เคียงกับ ปรีชา นาจรูญ (2556, น.80) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่พบว่า มีจำนวนแรงงานที่ช่วยทำนา เฉลี่ยครัวเรือนละ 2.34 คน เกษตรกรทั้งหมดมีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง มีจำนวนที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ย 12.32 ไร่ ซึ่งใกล้เคียงกับ จิรวุฒิ มงคล (2557, น.61) ที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ที่พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองโดยเฉลี่ย 9.75 ไร่ ด้านรายได้ พบว่า เกษตรกรมีรายได้ภาคการเกษตร เฉลี่ย 48,582.35 บาท ต่อปี ซึ่งแตกต่างกันอย่างมากกับเกณฑ์ชี้วัดตามแบบประเมินคุณสมบัติของ smart farmer ด้านรายได้ ซึ่งไม่ควรต่ำกว่า 180,000 บาท/ปีต่อครัวเรือน (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม, 2559) อาจเป็นผลมาจาก เกษตรกรมีพื้นที่การผลิตด้านการเกษตรได้เพียงฤดูกาลเดียว คือมีการปลูกข้าววนปี และประสบปัญหาฝนทิ้งช่วงทำให้ปริมาณผลผลิตการเกษตรที่ได้รับน้อยกว่าปกติ และพบว่าเกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 7,250 บาทต่อปี เป็นรายได้ที่ลูกหลานที่ไปทำงานต่างถิ่นส่งมาให้เพื่อดูแลบุตรหลานที่อยู่ทางบ้าน

2) ความรู้การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นผลมาจากเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่อำเภอนาแก ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมในปี 2559 ภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องสำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม

3) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ปรากฏผลดังนี้

1. ด้านวิธีการส่งเสริม มีดังนี้

(1) ด้านวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในประเด็นการเยี่ยมชมรายบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) ซึ่งสอดคล้องกับ เกษราภรณ์ เข้มขาว (2557, น.93) ที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี ที่พบว่า เกษตรกรทำนาต้องการการส่งเสริมด้านวิธีส่งเสริมแบบรายบุคคล โดยวิธีเจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมชมเกษตรกรในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54)

(2) **ด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม** พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในประเด็นศูนย์เรียนรู้ต่างๆ ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.46) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับอำเภอและเครือข่ายในทุกตำบล ให้สามารถเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านอาชีพการเกษตร ที่เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในปี 2560 รองลงมา ประเด็นการการจัดอบรมและฝึกปฏิบัติ ประเด็นการจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้ และประเด็นการทำนิตศึกษาดูงานในระดับปานกลาง ตามลำดับ

(3) **ด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน** พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมากที่สุด ในประเด็นการเผยแพร่ทางวิทยุ(ค่าเฉลี่ย4.29) ซึ่งสอดคล้องกับ จีรวุฒิ มงคล (2558, น.47) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ที่พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการเกษตรแบบมวลชน ในประเด็นการเผยแพร่ทางวิทยุชุมชน ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย4.41) ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันสื่อวิทยุโทรทัศน์มีความน่าสนใจและนำเสนอรายการอย่างสม่ำเสมอผ่านรายการของรัฐในทุกๆ วัน และมีการผลิตรายการเกี่ยวกับการเกษตร หลากหลายรูปแบบมากขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีความต้องการวิธีการเผยแพร่ทางโทรทัศน์ในระดับมากที่สุด รองลงมา ประเด็นการเผยแพร่ทางวิทยุ การประเด็นการจัดนิทรรศการ ประเด็นเอกสารวิชาการในระดับมากที่สุด และประเด็นการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตตามลำดับ

2. ด้านความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม มีดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมในระดับมากที่สุด ในประเด็นด้านพื้นที่ปลูก(ค่าเฉลี่ย 4.53) อาจเป็นเพราะปัจจุบันพื้นที่ทางการเกษตรมีอยู่อย่างจำกัด และขาดความอุดมสมบูรณ์ เกษตรกรอาจต้องการมีความรู้ด้านการจัดการดินและพื้นที่ปลูก เพื่อให้สามารถผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมมากขึ้น รองลงมา ในระดับมาก ประเด็นด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ประเด็นด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ประเด็นด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลิตผล ประเด็นด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ประเด็นด้านแหล่งน้ำ ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับเกษราภรณ์ เข็มขาว (2557, น. 92) ที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี ที่พบว่า เกษตรกรทำนามีความต้องการความรู้การส่งเสริม

การผลิตข้าวในระดับมากด้านการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.70) ทั้งนี้เป็นผลมาจากปัจจุบันเกษตรกร มีการเก็บเกี่ยวโดยใช้เครื่องจักร คือรถเกี่ยวข้าวทดแทนแรงงานคนภาคการเกษตร เพราะสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายการเก็บเกี่ยวต่อไร่ได้ และมีความสะดวกรวดเร็วกว่าการใช้แรงงานคน

3. ด้านการสนับสนุน

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการแหล่งเงินทุนในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการผลิตข้าวมีต้นทุนการผลิตที่สูง เกษตรกรจึงมีความต้องการที่จะหาแหล่งทุนมาลงทุนในการผลิตข้าว รองลงมามีความต้องการประเด็นด้านขั้นตอน/วิธีการการตรวจแปลงในระดับมากที่สุด ประเด็นด้านวิธีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด) ประเด็นด้านการเข้าสู่มาตรฐานสินค้า GAP ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ จิรวุฒิ มงคล (2557, น.63) ที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ที่พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุน ในประเด็นการเข้าสู่มาตรฐาน GAP และการหาแหล่งทุนราคาถูก และพบว่า เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับเกษรภรณ์ เข็มขาว (2557, น. 94) ที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอคอนทูด จังหวัดสระบุรี ที่พบว่า เกษตรกรทำนามีความต้องการการสนับสนุนในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ย3.80)

4) ปัญหา และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในประเด็นที่มากที่สุดจำนวน 2 ประเด็นได้แก่ การส่งเสริมจากรัฐไม่ทั่วถึงในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย3.82) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในปัจจุบันอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่มีน้อย ไม่เพียงพอที่จะกำกับดูแลเกษตรกร ได้ทุกครัวเรือน ปัจจุบันจำนวนครัวเรือนเกษตรกรอำเภอนาแก มี 12 ตำบล มีจำนวนครัวเรือนเกษตร 16,879 ครัวเรือน มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล จำนวน 7 คน อัตราส่วนเจ้าหน้าที่ 1 คนต่อเกษตรกร 2,411.28 คน (ข้อมูลพื้นฐานสำนักงานเกษตรอำเภอนาแก ปี 2559) ส่วนปัญหาด้านความรู้ พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย2.93) และปัญหาด้านการสนับสนุนที่มากที่สุด คือ ประเด็นด้านขาดการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นต้นซึ่งมีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.12) ทั้งนี้เป็นผลมาจากการะงานในทุกภาคส่วนที่มุ่งไปยังผู้นำเพียงจุดเดียว ทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลเกษตรกร และการสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง

จากการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในประเด็นต่างๆ พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในประเด็นสร้างความรู้ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ย 4.72) รองลงมา ประเด็นสร้าง

เกษตรกรต้นแบบ ประเด็นจัดตั้งแปลงต้นแบบเป็นจุดเรียนรู้ด้าน GAP และนำเกษตรกรไปดูงาน ประเด็นจัดให้มีการส่งเสริมด้าน GAP อย่างสม่ำเสมอและมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะตามลำดับ

จากการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะด้านความรู้การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในประเด็นต่างๆ พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะประเด็นสร้างเกษตรกรผู้นำด้าน GAP ในทุกพื้นที่ เช่น ตำบล หมู่บ้าน เพื่อให้สามารถกระจายความรู้สู่ชุมชนได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) รองลงมาประเด็นถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับข้อปฏิบัติ GAP ให้เกษตรกรกลุ่มย่อย ประเด็นถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่เกษตรกรเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน ตามลำดับ

จากการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในประเด็นต่างๆ พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะประเด็นสร้างความรู้ความเข้าใจและชี้ให้ผู้นำเห็นถึงความสำคัญของการเข้าสู่มาตรฐาน GAP ในระดับมากที่สุด รองลงมาเสนอแนะให้มีการบูรณาการทุกด้าน ระหว่างหน่วยงานเช่น กรมวิชาการ เกษตร สถาบันการศึกษาเช่นมหาวิทยาลัย ประเด็นรัฐจัดหา/ประสานแหล่งปัจจัยการผลิตราคาถูก ประเด็นหาแหล่งทุนราคาถูก ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะโดยแบ่งออกเป็นสองประเด็น ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรเกินกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง ด้านสถานภาพทางสังคม เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และเกือบครึ่งเป็นกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. จึงควรมีการส่งเสริมและพัฒนาเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปลงใหญ่ ส่งเสริมและพัฒนาการแปรรูปผลผลิตเกษตร เพื่อยกระดับและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร สร้างทางเลือกให้กับเกษตรกรด้านรายได้ ลดความเสี่ยงความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรในปัจจุบัน

3.1.2 จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมาก จึงควรมีการส่งเสริมและสร้างกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรผู้นำที่มีความรู้ด้านการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม เพื่อขยายผลสู่ชุมชน

และพื้นที่ใกล้เคียงต่อไป สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร

3.1.3 จากการศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีความต้องการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านการสนับสนุน ในระดับมากที่สุด ในส่วนความต้องการด้านวิธีการเกษตรกรต้องการการส่งเสริมแบบกลุ่มมากที่สุด จึงควรส่งเสริมและพัฒนากระบวนการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง ชัดเจนเป็นรูปธรรม และสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ในระยะยาวอย่างยั่งยืน สร้างและพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้ด้านการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมให้โดดเด่นทั้งตัวศูนย์เอง และการให้บริการแก่ผู้มาขอรับบริการให้มีความสะดวก ทันสมัย ต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ส่วนความต้องการด้านความรู้ พบว่าเกษตรกรมีความต้องการความรู้ในระดับมาก เห็นควรถ่ายทอดความรู้ พัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งนำความรู้ใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์เข้าไปสู่กลุ่ม ด้านความต้องการการสนับสนุน ยังพบอีกว่ามีความต้องการระดับมากที่สุดในทุกประเด็น โดยเฉพาะด้านแหล่งทุนควรสนับสนุนให้เกษตรกร เข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำได้ในรูปแบบกลุ่ม และมีความคล่องตัว อาจมองไปถึงการสร้างอาชีพเสริมนอกฤดูกาลเพาะปลูกให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

3.1.4 จากการศึกษาถึงปัญหา ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรประสบปัญหาใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านการสนับสนุน โดยด้านวิธีการประสบปัญหามากที่สุด โดดเด่นในประเด็นการส่งเสริมจากภาครัฐไม่ทั่วถึง และเจ้าหน้าที่ไม่มีเวลาหรือมีเวลาน้อยในการติดตามให้คำแนะนำแก่เกษตรกร เห็นควรสร้างเกษตรกรผู้นำในแต่ละหมู่บ้าน ชุมชน เช่นอาสาสมัครเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อช่วยปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ พร้อมกันนั้นต้องจัดสรรค่าตอบแทนการปฏิบัติงานรายเดือน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่อาสาสมัครเกษตรกรในแต่ละหมู่บ้านด้วย ด้านข้อเสนอแนะที่เกษตรกรเห็นด้วยทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านการสนับสนุน พบว่าด้านที่เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ด้านการสนับสนุน ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ประเด็นสร้างความรู้ความเข้าใจและชี้ให้ผู้นำเห็นถึงความสำคัญของการเข้าสู่มาตรฐาน GAP ประเด็นบูรณาการทุกด้าน ระหว่างหน่วยงาน เช่น กรมวิชาการเกษตร สถาบันการศึกษาเช่นมหาวิทยาลัย ประเด็นรัฐจัดหา/ประสานแหล่งปัจจัยการผลิตราคาถูก ประเด็นหาแหล่งทุนราคาถูก เห็นควรนำเสนอและบรรจุในแผนพัฒนาการเกษตร และนำเสนอต่อหน่วยงานที่ต้องการที่จะเข้าไปส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เพื่อขยายผลในโอกาสต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม ในพื้นที่อำเภอนาแก เท่านั้น จึงควรมีการศึกษาความต้องการการส่งเสริมจากประชากรเป้าหมายสมาชิกแปลงใหญ่ในพื้นที่อื่น และในพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดอื่นด้วย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรตามความต้องการของเกษตรกรต่อไป

2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงการพัฒนาแนวทางและการนำนวัตกรรมการส่งเสริมเกษตรดีที่เหมาะสม มาถ่ายทอดให้เกษตรกร ไปสู่เป้าหมายการได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP และมาตรฐานสินค้าเกษตรอื่นๆ ด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2534). *องค์การกับมนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : อักษรวิทยา.
- กองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวและผลิตภัณฑ์. (2561). *กรมการข้าว*. สืบค้นจาก <http://dric.ricethailand.go.th/images/pdf/ISO/R-DRIC-01.pdf>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2558). *คู่มือการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมการข้าว. (2560). *คู่มือการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2560 (นาแปลงใหญ่หลักเกณฑ์ใหม่)*. กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). *คู่มือการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2559*. กรุงเทพมหานคร.
- จิรวุฒิ มงคล. (2557). *ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- เกษราภรณ์ เข็มขาว. (2557). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- ชูเกียรติ รักซ้อน. (2532). *หลักการส่งเสริมการเกษตร : โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ กำแพงแสน*.
- เชิด ดีเกิด. (2550). *การผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช),นนทบุรี*.
- ทำนอง สิงคาลวนิช. (2525). *เอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- ชนกร กลิ่นนาค. (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการนาแปลงใหญ่: กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่จังหวัดชัยนาท. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), นนทบุรี*.
- บุญชื่น วิทยากรณ์. (2548). *การปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกร จังหวัดนครปฐม. ออนไลน์*
- บุญธรรม จิตต่อนันต์. 2536. *ส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

- บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2540). *ส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ปรีชา นาจรูญ. (2556). *การใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), นนทบุรี.
- ปานทิพ วงแก้ว. (2556). *ศักยภาพผลิตข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ในเขตที่ราบเชิงเขา จังหวัดพิษณุโลก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), นนทบุรี.
- เปรมฤดี นาคพานิช. (2552). *การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของเกษตรกรที่ไปขายแรงงาน หลังฤดูทำนาตำบลมาบแก อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2556). *เอกสารการสอนชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โยชิน ศันสนยุทธ. 2530. *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: สิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).
- วรรณธิดา เบญจกุล. (2549). *การผลิตยางพาราและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ว่าที่ร้อยตรีสมพงษ์ ภาลี. (2555). *การใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกรอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), นนทบุรี.
- ศุทธิดา มิ่งสกุล. (2558). *ความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ศูนย์เครือข่ายข้อมูลอาหารครบวงจร. (2553). สืบค้นจาก <http://www.foodnetworksolution.com/>
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2559. *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว. กรมการข้าว. (2561). *คู่มือโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) ปี 2561*. กรุงเทพมหานคร.

- สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะ. แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอปี 2561-64.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). *สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2561*. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สืบค้นจาก http://www.oae.go.th/oae_report
- ส่วนงานพัฒนาระบบและฐานข้อมูล. (2561). *กลุ่มพัฒนาระบบตรวจรับรองมาตรฐานการผลิต*. สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช. กรมวิชาการเกษตร. สืบค้นจาก <http://gap.doa.go.th/estimate>
- สำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม. (2559). *แบบประเมินคุณสมบัติของ smart farmer*. คู่มือโครงการเกษตรกรปราดเปรื่อง.
- สุจิตรา นิธิยานันท์. (2556). *ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนาบ้านหนองสำหรับ ตำบลพนอม อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- โครงการส่งเสริมการทำนาเชิงอุตสาหกรรม (นาแปลงใหญ่). สยามคูโบต้า. สืบค้นจาก <https://www.kubotasolutions.com/knowledge/rice/detail/27>
- อภิชาติ พงษ์ศรีหกุลชัย. (2558). เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. จัดโดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น. วันที่ 20 กรกฎาคม 2558 โรงแรมการ์ลิน จังหวัดอุดรธานี.
- อุษา ชมภู, พร้อมพร ภูวดิน และสมใจ บุญหมื่นไวย. (2561). *การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวแบบนาแปลงใหญ่และการปลูกข้าวแบบทั่วไปในเขตพื้นที่ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา*. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 3, อุบลราชธานี.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์

...../...../.....

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย**เรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร****สมาชิกรายใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม**

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกรายใหญ่
อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกรายใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม
ของเกษตรกรสมาชิกรายใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกรายใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกรายใหญ่ อำเภอนาแก
จังหวัดนครพนม

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

1. เพศ () 1.ชาย () 2.หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

() 3.1 ไม่ได้ศึกษา () 3.2 ชั้นประถมศึกษา () 3.3 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

() 3.4 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. () 3.5 อนุปริญญา/ปวส.

() 3.6 ปริญญาตรีขึ้นไป

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

5. สถานภาพทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร

() 1. ไม่เป็น

() 2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 2.1. กลุ่มเกษตรกร

() 2.2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

() 2.3. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร () 2.4. กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร..... คน

2. จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน

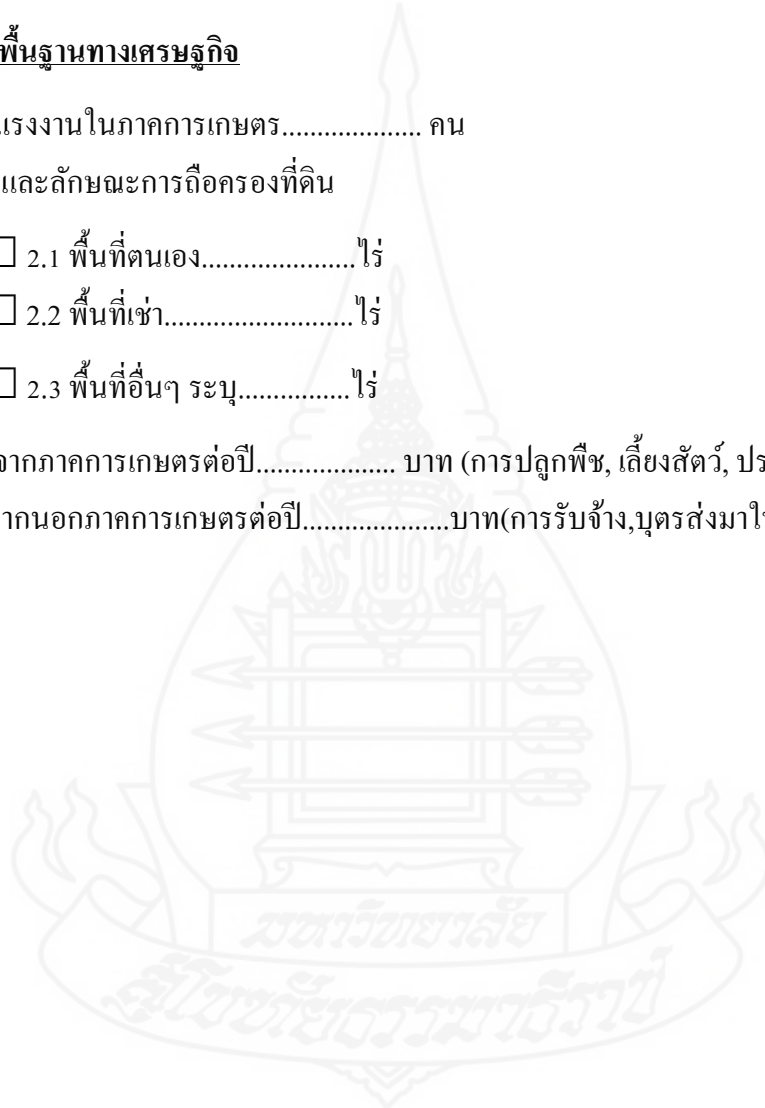
2.1 พื้นที่ตนเอง.....ไร่

2.2 พื้นที่เช่า.....ไร่

2.3 พื้นที่อื่นๆ ระบุ.....ไร่

3. รายได้จากภาคการเกษตรต่อปี..... บาท (การปลูกพืช, เลี้ยงสัตว์, ประมง, และอื่นๆ)

4. รายได้จากนอกภาคการเกษตรต่อปี.....บาท(การรับจ้าง,บุตรส่งมาให้และ อื่นๆ)

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จำนวน 15 ข้อ

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้เกษตรกรฟัง และให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ หรือ ✗ ในช่องที่กำหนดให้

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม	คำตอบ
1. แหล่งน้ำ	
1.1 เกษตรกรสามารถใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่มีการปนเปื้อนจากสารพิษที่เป็นอันตรายได้	✗
1.2 เกษตรกรควรหลีกเลี่ยงการใช้น้ำที่อยู่ใกล้คอกสัตว์ หรือไหลผ่านชุมชน	✓
2. พื้นที่ปลูก	
2.1 เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่ปลูกเคยเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาล คอกสัตว์ โรงเก็บสารเคมีมาก่อนได้	✗
2.2 เกษตรกรต้องจัดทำแผนผังแปลงปลูกพืช สถานที่เก็บรักษาสารเคมี ปุ๋ยและสารเคมีที่เติมในดิน สถานที่เก็บผลผลิต และบริเวณใกล้เคียงแปลงปลูก	✓
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	
3.1 หากมีการใช้สารเคมี ควรใช้สารเคมีที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย	✓
3.2 เกษตรกรไม่ต้องอ่านฉลากก่อนใช้สารเคมีสามารถใช้ได้เลยตามความเคยชิน	✗
3.3 เมื่อใช้สารเคมีแล้วให้นำมาเก็บไว้ในบ้าน เพื่อความสะดวกในการหยิบใช้	✗
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	
4.1 ควรเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์และมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้	✓
4.2 ผลิตผลที่ได้ต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่า 10%	✓
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	
5.1 อายุการเก็บเกี่ยวข้าวที่เหมาะสมควรเก็บเกี่ยวข้าว เมื่อเมล็ดในรวงสุกเหลือง 1 ใน 4 ส่วนของรวง	✗
5.2 สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตรวม โดยไม่ต้องคัดแยก และเก็บเมื่อไรก็ได้ตามที่ตลาดต้องการ	✗
6. การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต	
6.1 เกษตรกรไม่ต้องใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยว และสามารถกองรวมๆกันได้	✗

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม	คำตอบ
6.2 ให้ขนส่งผลิตผลที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว และ/หรือ หลังการตัดแต่งกักคุณภาพหรือกักขนาดแล้ว	✓
7.1 เกษตรกรต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	✓
7.2 แบบบันทึกข้อมูลจะทำให้สามารถตรวจสอบประวัติย้อนหลังการปฏิบัติงานต่างๆในแปลง GAP ของเกษตรกรได้	✓

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ที่	ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1	ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม					
	1.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล					
	1.1.1 การเยี่ยมเยียนรายบุคคล					
	1.1.2 การไปพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง					
	1.1.3 การติดต่อเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์					
	2.1 การส่งเสริมแบบกลุ่ม					
	2.1.1 การทัศนศึกษาดูงาน					
	2.1.2 การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้					
	2.1.3 การจัดอบรมและฝึกปฏิบัติ					
	2.1.4 ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ					
	3.1 การส่งเสริมแบบมวลชน					
	3.1.1 เอกสารวิชาการ					
	3.3.2 การเผยแพร่ทางวิทยุ					
	3.3.3 การเผยแพร่ทางโทรทัศน์					
	1.3.4 การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต					
1.3.5 การจัดนิทรรศการ						

ที่	ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2	ความต้องการด้านความรู้การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)					
	2.1 ความรู้ด้านแหล่งน้ำ					
	2.2 ความรู้ด้านพื้นที่ปลูก					
	2.3 ความรู้ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร					
	2.4 ความรู้ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว					
	2.5 ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
	2.6 ความรู้ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลิตผล					
	2.7 ความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล					
3	ความต้องการการสนับสนุน					
	3.1 ปัจจัยการผลิต					
	3.2 แหล่งเงินทุน					
	3.3 การเข้าสู่มาตรฐานสินค้า GAP					
	3.4 ด้านวิธีการปฏิบัติ					
	3.5 ขั้นตอนการสมัครขอใบรับรองมาตรฐาน					
	3.6 ขั้นตอน/วิธีการการตรวจแปลง					
	3.7 ด้านการต่ออายุใบรับรอง					

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของ
เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

4.1 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลง
ใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

คำชี้แจงกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นประเด็นปัญหาต่อไปนี้

ที่	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1	ด้านวิธีการส่งเสริม					
	1.1 การส่งเสริมจากรัฐไม่ทั่วถึง					
	1.2 เจ้าหน้าที่มีเวลาน้อยขาดการติดตามต่อเนื่อง					
	1.3 เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลไม่ชัดเจน					
	1.4 มีการอบรมให้ความรู้ไม่เพียงพอ					
	1.5 มีแปลงต้นแบบหรือที่แปลงเรียนรู้น้อยเกินไป					
	1.6 เอกสารเผยแพร่มีน้อยเกินไป					
2	ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม					
	2.1 เนื้อหาเข้าใจยาก					
	2.2 ขาดความรู้ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร					
	2.3 ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
	2.4 ขาดความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล					
3	ด้านการสนับสนุน					
	3.1 ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิต					
	3.2 ขาดแหล่งเงินทุน					
	3.3 ขาดการสนับสนุนด้านองค์ความรู้					
	3.4 ขาดการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น					

4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม

ที่	ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1	ด้านวิธีการส่งเสริม					
	1.1 สร้างความรู้ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ					
	1.2 สร้างเกษตรกรต้นแบบ					
	1.3 จัดตั้งแปลงต้นแบบเป็นจุดเรียนรู้ด้านGAP และนำเกษตรกรไปดูงาน					
	1.4 จัดให้มีการส่งเสริมด้านGAP อย่างสม่ำเสมอ และมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ					
2	ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม					
	2.1 ถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่เกษตรกรเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน					
	2.2 ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับข้อปฏิบัติ GAP ให้เกษตรกรรายกลุ่มย่อย					
	2.3 สร้างเกษตรกรผู้นำด้าน GAP ในทุกพื้นที่ เช่น ตำบล หมู่บ้าน เพื่อให้สามารถกระจายความรู้สู่ชุมชนได้					
3	ด้านการสนับสนุน					
	3.1 รัฐบาล/ประสานแหล่งปัจจัยการผลิตราคาถูก					
	3.2 หาแหล่งทุนราคาถูก					
	3.3 บูรณาการทุกด้าน ระหว่างหน่วยงานเช่น กรมวิชาการเกษตร สถาบันการศึกษาเช่นมหาวิทยาลัย					
	3.4 สร้างความรู้ความเข้าใจและชี้ให้ผู้นำเห็นถึงความสำคัญของการเข้าสู่มาตรฐาน GAP					

ภาคผนวก ข
ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิก
นาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n=30

ข้อที่ คนที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	รวม
1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
2	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
3	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	1	10
4	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
5	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	12
6	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0	1	0	0	1	1	7
7	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12
8	0	1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	1	0	8
9	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	9
10	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
11	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	7
12	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	13
13	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	6
14	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12
15	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	14
16	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	14

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

n=30

ข้อที่ คนที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	รวม
17	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
18	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	13
19	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
20	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	7
21	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
22	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
23	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	1	10
26	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
27	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
28	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	13
29	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
30	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	7
รวม	24	25	25	25	23	3	22	26	26	28	23	28	24	21	26	349
P	0.80	0.83	0.83	0.83	0.77	0.10	0.73	0.87	0.87	0.93	0.77	0.93	0.80	0.70	0.87	11.63
Q	0.20	0.17	0.17	0.17	0.23	0.90	0.27	0.13	0.13	0.07	0.23	0.07	0.20	0.30	0.13	3.37
P*Q	0.16	0.14	0.14	0.14	0.18	0.09	0.20	0.12	0.12	0.06	0.18	0.06	0.16	0.21	0.12	2.06

แบบทดสอบนี้ ผู้วิจัยคำนวณค่าความเที่ยงของแบบทดสอบโดยใช้สูตร คูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson -20) ในกรณีที่ค่าความยากง่ายของข้อสอบแต่ละข้อไม่เท่ากัน มีลักษณะข้อคำถามให้เลือกตอบ จำนวน 15 คำถาม โดยตอบผิดได้ 0 คะแนน และตอบถูกได้ 1 คะแนน คำนวณค่าความเที่ยงของแบบทดสอบโดยใช้สูตร K.R.-20 ดังนี้

$$R_{tt} = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right]$$

- เมื่อ R_{tt} แทน ความเที่ยงของแบบทดสอบ
 K แทน จำนวนแบบทดสอบ
 P แทน ความยากง่ายของแบบทดสอบแต่ละข้อ (สัดส่วนที่ตอบถูก)
 q แทน สัดส่วนที่ตอบผิด (1-p)
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมของแบบทดสอบ

หา $\bar{X} = 11.63$ $S^2 = 7.63$ $K = 15$ และ $\sum pq = 2.06$ จากสูตร K.R. - 20

$$R_{tt} = \frac{15}{15-1} \left[1 - \frac{2.06}{7.63} \right]$$

$$= 0.79$$

ความเที่ยงของแบบทดสอบเท่ากับ 0.79

ภาคผนวก ข

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์

ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิต
ข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่
อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n=30

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร	
แบบรายบุคคล	
การเยี่ยมชมรายบุคคล	.893
การไปพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง	.877
การติดต่อเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์	.873
แบบกลุ่ม	
การทัศนศึกษาดูงาน	.888
การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้	.884
การจัดอบรมและฝึกปฏิบัติ	.876
ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ	.882
แบบมวลชน	
เอกสารวิชาการ	.889
การเผยแพร่ทางวิทยุ	.882
การเผยแพร่ทางโทรทัศน์	.882
การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต	.888
การจัดนิทรรศการ	.885

ตารางภาคผนวกที่ 2 (ต่อ)

n=30

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ด้านความรู้การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)	
ความรู้ด้านแหล่งน้ำ	.897
ความรู้ด้านพื้นที่ปลูก	.885
ความรู้ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	.892
ความรู้ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บ	.894
ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	.900
ความรู้ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลิตผล	.889
ความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	.885
ความต้องการการสนับสนุน	
ปัจจัยการผลิต	.892
แหล่งเงินทุน	.898
การเข้าสู่มาตรฐานสินค้า GAP	.885
ด้านวิธีการปฏิบัติ	.890
ขั้นตอนการสมัครขอไปรับรองมาตรฐาน	.907
ขั้นตอน/วิธีการการตรวจแปลง	.882
ด้านการต่ออายุใบรับรอง	.883
Alpha = 0.892	

ตารางภาคผนวกที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4.1 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตข้าว
ตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่
อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n=30

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร	.915
การส่งเสริมจากรัฐไม่ทั่วถึง	.903
เจ้าหน้าที่มีเวลาน้อยขาดการติดตามต่อเนื่อง	.903
เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลไม่ชัดเจน	.911
มีการอบรมให้ความรู้ไม่เพียงพอ	.904
มีแปลงต้นแบบหรือที่แปลงเรียนรู้น้อยเกินไป	.904
ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่	
เนื้อหาเข้าใจยาก	.904
ขาดความรู้ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	.904
ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	.905
ขาดความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	.903
ด้านการสนับสนุน	
ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	.928
ขาดแหล่งเงินทุน	.936
ขาดการสนับสนุนด้านองค์ความรู้	.931
ขาดการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น	.931
Alpha = 0.920	

ตารางภาคผนวกที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิต
ข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่
อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

n=30

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร	
สร้างความรู้ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ	.815
สร้างเกษตรกรต้นแบบ	.803
จัดตั้งแปลงต้นแบบเป็นจุดเรียนรู้ด้านGAP และนำเกษตรกรไปดูงาน	.784
จัดให้มีการส่งเสริมด้านGAP อย่างสม่ำเสมอและมีการติดตาม	.781
ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม	
ถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่เกษตรกรเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน	.742
ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับข้อปฏิบัติ GAP ให้เกษตรกรรายกลุ่มย่อย	.806
สร้างเกษตรกรผู้นำด้าน GAP ในทุกพื้นที่ เช่นตำบล หมู่บ้าน เพื่อให้	.818
ด้านการสนับสนุน	
รัฐจัดหา/ประสานแหล่งปัจจัยการผลิตราคาถูก	.818
หาแหล่งทุนราคาถูก	.823
บูรณาการทุกด้าน ระหว่างหน่วยงานเช่น กรมวิชาการเกษตร	.803
สร้างความรู้ความเข้าใจและชี้ให้ผู้ผู้นำเห็นถึงความสำคัญของการเข้าสู่	.782
Alpha = 0.815	

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสิรินาถ อินทภูวา
วัน เดือน ปีเกิด	24 พฤษภาคม 2524
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
ประวัติการศึกษา	เกษตรศาสตรบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2546
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

